

မျက်နှာဖုံး
ဝတ်ဆင်ရန်
ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကပ်ဘေးထဲက တော်လှန်ရေး

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကပ်ဘေးထဲက တော်လှန်ရေး
မျက်နှာဖုံးဒီဇိုင်း - မြင့်မောင်ကျော်
စာမျက်နှာ - ၆၃ မျက်နှာ၊ ၁၃.၉၇ စင်တီ × ၂၀.၃၂ စင်တီ
၂၀၂၀၊ မေလ။ ပထမအကြိမ်။

စာရေးသူဒေါက်တာမြင့်ဇော်သည် သြစတြေးလျား အမျိုးသားတက္ကသိုလ်မှ
သယံဇာတ စီမံခန့်ခွဲမှုဘာသာရပ်ဖြင့် ပါရဂူဘွဲ့ရခဲ့သည်။ သဘာဝဝန်းကျင်နှင့်
ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ စာအုပ်များ ရေးသားခဲ့သည်။ “ကိုဗစ်နောက်ကြောင်းပြန်”
စာအုပ်ကို ၂၀၂၀ ဧပြီလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

မာတိကာ

၁။ ပျောက်ဆုံးနေသူများ	၅
၂။ အစိုးရ	၁၁
၃။ ပြည်သူများ	၁၉
၄။ မုန်တိုင်းထဲမှာ	၂၅
၅။ စီးပွားရေး	၃၃
၆။ စိတ်ကူးအမြင်	၃၉
၇။ တော်လှန်ရေး	၄၇
၈။ ရှေ့ခရီး	၅၅
၉။ ခြေလှမ်းများ	၆၀

ခွဲထွက်ရေးသမားဟာ ကျွန်မတို့ မဟုတ်ဘူး။
ခွဲထွက်ရေးသမား အစစ်က
စီးပွားရေးနဲ့ နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွားတွေကို
ချုပ်ကိုင်ထားသူတွေပဲ။
သူတို့ဟာ
မြစ်ချောင်းတွေကို ခွဲထုတ်သွားတယ်။
တောင်တန်းတွေကို ခွဲထုတ်သွားတယ်။
သယံဇာတတွေကို ခွဲထုတ်သွားတယ်။
ရုပ်ရွာဌာနေတွေရဲ့ ဘဝရှင်သန်မှု ရင်းမြစ်တွေကို
ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအဖြစ်
ခွဲထုတ်သွားတယ်။

Arundhati Roy

အခန်း (၁)

ပျောက်ဆုံးနေသူများ

ပျောက်ဆုံးနေသူများ

“ကပ်ဘေးသည် ဂိတ်တံခါး: The pandemic is a portal” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးမှာ အိန္ဒိယပြည်သူတွေရဲ့ ဒုက္ခကို အာရန်ဒါတောရွှိုင်းက (Arundhati Roy) ခုလိုရေးပြပါတယ်။

မနှစ်က ဒီဇင်ဘာလ တရုတ်ပြည် ဂူဟန်မှာ ဗိုင်းရပ်စ်ကို နှိမ်နင်းနေချိန် အိန္ဒိယမှာက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို အခြေခံတဲ့ နိုင်ငံသား ဥပဒေကို ပြည်သူများစွာက ဆန့်ကျင်တဲ့ ဆန္ဒပြပွဲတွေ ဖြစ်နေပါတယ်။ ကိုဗစ်လူနာ ပထမဆုံးစတွေ့တာက ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်မှာပါ။ ဖေဖော်ဝါရီလမှာ ကလည်း အမေရိကန်သမ္မတလာတဲ့ ခရီးစဉ်စတာတွေနဲ့ ရှုပ်နေပါတယ်။ အာဏာရဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးပါတီ (BJP) က ဒေလီရွေးကောက်ပွဲမှာ ရှုံးသွားလို့ ဒေလီမြို့ဆလင်တွေကို ဦးတည်တဲ့ အကြမ်းဖက်မှုတွေလည်း ဖြစ်နေပါတယ်။ မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့မှာတော့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့က ကပ်ဘေးအဖြစ် ကြေညာပါပြီ။ မတ်လ ၁၉ မှာတော့ အိမ်စာသေချာ လုပ်ထားပုံမရတဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ဟာ ပြည်သူတွေ ဝရံတာထွက်ပြီး ဇလုံတွေ၊ ပုဂံတွေတီးကြ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေကို ဂုဏ်ပြုကြလို့ ပြောပါတယ်။ (ပြင်သစ်တို့၊ အီတလီတို့ မှာလို လိုက်လုပ်ခိုင်းတာပါ)။ အစိုးရအနေနဲ့ဘာတွေ လုပ်ဖို့ရှိတယ် ဆိုတာမျိုး ပြောမသွားပါဘူး။

မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့ည ၈ နာရီမှာ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီဟာ တီဗွီကနေ ပြီး အဲဒီနေ့ညသန်းခေါင်ကစလို့ အားလုံးကို ပိတ်သိမ်းပြီး (Lockdown) လို့ ကြေညာပါတယ်။ ကိုယ်ပိုင်ကားအပါအဝင် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အားလုံးကိုလည်း ထွက်ခွင့်မပေးတော့ပါဘူး။ ဒါဟာ လူဦးရေ ၁.၃၈ ဘီလီယံရှိတဲ့ နိုင်ငံတခုကို ၄ နာရီအချိန်ပေးပြီး ပိတ်သိမ်းလိုက်တဲ့ ကိစ္စပါ။ ဘယ်ပြည်နယ် အစိုးရနဲ့မှလည်း တိုင်ပင်ခဲ့တာမရှိပါဘူး။ “အိန္ဒိယဝန်ကြီး

ချုပ်ဟာ ပြည်သူ့ကို ခြံ့ခိုတိုက်ခိုက်ဖို့လိုတဲ့ ရန်သူအဖြစ်မြင်တယ်။ ဘယ်တော့မှ ယုံလို့မရတဲ့၊ ဗြိတိန်စားလုပ်မှ ရမယ့်သူတွေလို့ ထင်တယ်။ India's Prime Minister thinks to citizens as a hostile force that needs to be ambushed, taken by surprise, but never trusted” လို့ ရှိုင်းကသုံးသပ်ပါတယ်။

အထိတ်တလန့်နဲ့ ကမ္ဘာက ကြည့်နေချိန်မှာပဲ လူမှုစီးပွား ဖွဲ့စည်းပုံ မညီမျှတာ၊ လူတွေရဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရက်ရက်စက်စက် လစ်လျူရှုတာစတဲ့ အရက်ရစရာတွေကို အိန္ဒိယဟာ အထုပ်ဖြည့်ပြတော့ တာပါပဲ။

လုပ်ငန်းတွေအားလုံးရပ်တန့်ပြီး လူလတ်တန်းစားနဲ့ လူချမ်းသာတွေ သူတို့ရဲ့ ခြံဝင်းတံခါးတွေနောက် ဝင်သွားတဲ့ အချိန်မှာပဲ မြို့ကြီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ အလုပ်သမားလူတန်းစား၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားတွေကို မလိုလားအပ်တဲ့ လူတွေလို ပြုမူလာကြတယ်။ အလုပ်ရှင်တွေ၊ အိမ်ရှင်တွေက မောင်းထုတ်လိုက်တဲ့ သန်းနဲ့ချီတဲ့ လူတွေဟာ ဇာတိရပ်ရွာပြန်ဖို့ လုပ်ကြရတယ်။ လူကြီး၊ လူငယ်၊ ကလေး၊ မသန်စွမ်း၊ မျက်မမြင်၊ အစုံပါပဲ။ ဘယ်လိုသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးမှ မရှိတော့ မိုင်ရာချီခရီးတွေအထိ လမ်းလျှောက်ကြရတယ်။ တချို့လည်း လမ်းမှာသေကြတယ်။

ဇာတိရပ်ရွာကို ရောက်ရင်လည်း အငတ်ဘေးကြုံနိုင်တယ်။ ကိုယ်နဲ့အတူ ဗိုင်းရပ်စ်ပါလာပြီး မိသားစုကို ကူးစက်နိုင်တာလည်း သိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီလူတွေအတွက်က ခိုလှုံစရာနေရာ၊ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ရာ နေရာ၊ ဂုဏ်သိက္ခာ တစ်စွန်းတစ်စလောက်လေးဖြစ်ဖြစ် ရှိနိုင်မဲ့ နေရာကို အသည်းအသန် လိုအပ်နေခဲ့တာပါ။

ဒီလူတွေ လျှောက်လာတဲ့လမ်းမှာလည်း ရဲတွေက အရှက်ရအောင် လုပ်တာ၊ ရိုက်နှက်တာတွေခံရတယ်။ ဘာရီလီ (Bareilly) မြို့ပြင်မှာဆိုရင် လူတွေကို ကျွဲနွားအုပ်လို မောင်းသွင်းပြီး မီးသတ်ပိုက်နဲ့ ဓါတုဆေးတွေ ဖြန်းတာခံကြရတယ်။ နောက်ရက်တွေကျတော့ တစ်ခါ ဒီလမ်းလျှောက်လာတဲ့ သူတွေကိုပဲ ဒေသအာဏာပိုင်တွေက သူတို့နယ်မြေထဲ ပေးမဖြတ်တော့ဘူး။ လာရာလမ်းကို ပြန်ခိုင်းကြတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အိန္ဒိယမှာ ဒီလောက်ပမာဏ နေရာရွှေ့ပြောင်းရမှုက ၁၉၄၇ အိန္ဒိယနဲ့ပါကစ္စတန်နှစ်ခြမ်းကွဲချိန်ကပဲရှိခဲ့ဘူးတယ်။ အဲဒီတုန်းကတော့ ဘာသာရေးကြောင့်ပါ။ အခုကတော့ လူတန်းစား ဖြစ်တည်မှုကြောင့်ပါ။ ဒါတောင်မှ ဒီလူတွေဟာ အိန္ဒိယရဲ့ အဆင်းရဲဆုံးတွေ မဟုတ်သေးပါဘူး။ အနည်းဆုံးမြို့ပြမှာ အလုပ်လာလုပ်ပြီး ပြန်စရာ ဇာတိရပ်ရွာရှိပါသေး တယ်။

စာရေးဆရာမ ရှိုင်းဟာ သူ့ရဲ့ စာနယ်ဇင်းကဒ်တန်ခိုးနဲ့ ဒေလီ မြို့ပြင် တော်တော်ဝေးဝေးအထိ ဒီလူအုပ်ကြီးကို တွေ့ခွင့်မေးခွင့် ရခဲ့ ပါတယ်။ အားလုံးကတော့ ဗိုင်းရပ်စ်ကို ပူကြွတ်တယ်။ ပိုပြီးပူနေရတာ ကတော့ အလုပ်မရှိတော့မှာ၊ စားစရာမရှိတော့မှာ၊ ရဲတွေရဲ့ အကြမ်းဖက် တာကို ခံရမှာတွေပါပဲ။ နီပေါ နယ်စပ်လောက်အထိ လမ်းလျှောက်ပြန် ရမဲ့ လက်သမားဆရာကြီး ရမ်ဂျီ (Ramjeet)က သူ့ကိုပြောပါတယ်။

“ဒီလိုပိတ်လိုက်ဖို့ မိဒီကြီးဆုံးဖြတ်တုန်းက ဘယ်သူကမှ ကျုပ် တို့အကြောင်းကို မပြောဘူးထင်တယ်။ ကျုပ်တို့ရှိနေတာကို သူမသိဘူး ထင်တယ်။”

ရှိုင်းက လက်သမားဆရာကြီးပြောတဲ့ “ကျုပ်တို့” ဆိုတာဟာ အနည်းဆုံးသန်း၄၆၀လောက်ရှိမဲ့ သာမန်ပြည်သူတွေပါတဲ့။ လက်သမား ကြီးရဲ့စကားကို ရှိုင်းလိုပဲ ကျုပ်တို့လည်း တုန်လှုပ်ရပါတယ်။ အစိုးရမင်း များရဲ့ မေ့လျော့ခြင်းကိုခံနေရတဲ့ လူတန်းစားတွေဟာ ဘယ်သူတွေ ပါလိမ့်။

စီးပွားရေးအကြပ်အတည်းက လူတွေမှာ နဂိုကတည်းက ရှိနေ ပြီးသား။ နိုင်ငံရေးအကြပ်အတည်းကလည်း ကြုံနေတုန်း။ ပဋိပက္ခမီး တောက်ကလည်း လောင်နေတုန်း။ “ကျွန်မတို့ ကြုံနေရတာ ဘာပါလိမ့်။ ဗိုင်းရပ်စ်ဆိုတာ ဟုတ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဗိုင်းရပ်စ်ထက် ပိုတာသေချာ ပါတယ်”။

အခန်း (၂)

အာဏာပိုင်များ

အာဏာပိုင်များ

ကပ်ဘေးထဲက တော်လှန်ရေးဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်ကို စဉ်းစားတဲ့ အခါ အာဏာရှင်ကြီးရဲ့လက်ထဲက တူတစ်ချောင်းကို သတိရတယ်။ ထုစရာတူ ရှိထားတဲ့ အာဏာရှင်ကြီးဟာ ပြဿနာတိုင်းကို သံအဖြစ်မြင် တယ်။ နှစ်ဝင်သွားအောင် ထုနှက်လိုက်ရမယ်။ ထိန်းချုပ်လိုက်ရမယ်။ ရှိထားတဲ့လက်နက်နဲ့ သူတွေ့မြင်တတ်သမျှက ဒါပဲ။ ဒါနဲ့ပဲ သူဟာ သံ မဟုတ်တာတွေရော သံဟုတ်တာတွေရောကို (ပြဿနာဟုတ်တာရော မဟုတ်တာရောကိုပါ) အင်နဲ့ အားနဲ့ အာဏာနဲ့ ထုနှက်နေတော့တာပါပဲ။

လက်ရှိဖြစ်နေတဲ့ ကပ်ဘေးကြီးမှာ အာဏာရှင် နိုင်ငံတွေရော၊ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတွေရောဟာ အာဏာနဲ့ အင်အားနဲ့ ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစားကြ ရတယ်။ ဗိုင်းရပ်စ်က သံတစ်ချောင်းဆိုရင် ဒါကို နှစ်ဝင်ပျောက်ကွယ် သွားအောင် ထုနှက်လိုက်ကြစို့ဆိုတဲ့ သဘောမျိုးပါပဲ။ အာဏာရှင်ကြီး ရဲ့လက်ထဲက တူကို ထိတ်လန့်စိတ်ပျက်လေ့ရှိတဲ့ ပြည်သူတွေကတောင် ဒီတစ်ခါမှာတော့ စိတ်လိုလက်ရ လိုက်နာကြပါတယ်။ ပိတ်ဆို့ကြစို့။ တားဆီးကြစို့။ နှာခံကြစို့။

ဒါပေမဲ့ ကပ်ဘေးဟာ သူ့ထက်ကြီးတဲ့ ပြဿနာရဲ့ အစိတ်အပိုင်း ဆိုတာကို ကျုပ်တို့သိကြပါတယ်။ လတ်တလော လုပ်ရမဲ့အလုပ်တွေ ရှိသော်လည်း ဆက်စပ်မှုတွေနဲ့ ရေရှည်ကိစ္စတွေကို မစဉ်းစားရင် လမ်း ပျောက်ကြဦးမှာ ကြိုတင်ပူပန်နေကြရပါတယ်။

လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်ဆိုတဲ့ ဘိန်းလေးစွဲပြီး မှိန်းနေချိန်မှာ ရုတ်တရက် ဆေးဖြတ်စခန်းကို အပို့ခံလိုက်ရသလိုပဲလို့ လက်ရှိကပ်ဘေးကြီးကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုသူက ချားလ်စ်အိုင်စန်စတိုင်း (Charles Eisenstein) ဆိုတဲ့ စာရေးဆရာတစ်ဦး ဖြစ်ပါတယ်။ သူ့ရဲ့ ကော်ရိုနေရှင်း (Corona-

tion) ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးရှည်ကြီးကို ဒီကာလမှာ ဆွေးနွေး ငြင်းခုံကြပါ တယ်။ ဒီကာလမှာ ရွေးချယ်မှုတွေလုပ်ကြတယ်။ ဘယ်ရွေးချယ်မှုကို ဘာအတွက် လုပ်ရတယ်။ ဘယ်အထိပဲ လုပ်ရမှာဆိုတာမျိုးတွေကို သေသေချာချာ သတိထားကြဖို့ သူကတိုက်တွန်းပါတယ်။

ထိတ်လန့်နေတဲ့ ပြည်သူလူထုကြီးဟာ အာဏာရှင်တွေကို ဒီကပ်ဘေးကြီးထဲမှာ ဘာတွေလုပ်ဖို့ ခွင့်ပြုလိုက်ကြသလဲ။ တစ်ကမ္ဘာ လုံး ပမာဏနဲ့ စာရင်းလုပ်ကြည့်ရအောင်။

- လူအားလုံးရဲ့ လှုပ်ရှားမှုကို အချိန်တိုင်းမှာ ခြေရာခံတယ်။ (ဗိုင်းရပ်စ်တားဆီးဖို့)
- လူစုဝေးလှုပ်ရှားခွင့်တွေကို ရုပ်သိမ်းတယ်။ (ဗိုင်းရပ်စ်တားဆီးဖို့)
- သာမန်ပြည်သူတွေအပေါ် လုံခြုံရေးတပ်တွေရဲ့ အင်အားသုံးမှုကို ခွင့်ပြုတယ်။ (ဗိုင်းရပ်စ်တားဆီးဖို့)
- အင်တာနက်ဖြတ်တောက်တယ်။ (သတင်းမှားတွေတားဖို့၊ ဗိုင်းရပ်စ်တားဆီးဖို့)
- အိမ်ထဲက မထွက်ရဘူး။ တစ်နေရာကနေ တစ်နေရာကို မဖြတ်သန်းရဘူးဆိုတာကို သတ်မှတ်နိုင်တဲ့ အကြွင်းမဲ့ အာဏာကို အစိုးရကသုံးတယ်။ (ဗိုင်းရပ်စ်တားဆီးဖို့)

“ဒါတွေဟာယာယီလိုအပ်ချက်အတွက်လုပ်ရတာပါ။အမြဲတမ်း ရှိသွားမှာ မဟုတ်ပါဘူးလို့ ခင်ဗျားပြောကောင်းပြောမယ်။ ဒါပေမဲ့ လုပ်ခဲ့ ဖူးတဲ့ အစဉ်အလာတော့ ရှိသွားပါပြီ”လို့ ချားလ်စ်က ပြောပါတယ်။

တကယ်တော့ အစိုးရဆိုတာတွေကလည်း ပြည်သူတွေရဲ့ လတ်တလောနဲ့ အနာဂတ်ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို သိပ်လုပ်ပေးတတ်တဲ့ သူတွေ မဟုတ်ပါဘူး။ အနာဂတ် မျိုးဆက်အတွက် ဆိုတာမျိုးဟာ သူတို့

စဉ်းစားလေ့ရှိတဲ့ ကိစ္စမဟုတ်ပါဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု ပြဿနာကိုကြည့်ပါ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပြဿနာတွေ ကိုကြည့်ပါ။

ကလေးတွေ အဟာရချို့တဲ့နေတဲ့ ပြဿနာကိုသူမဖြေရှင်း တတ်ဘူး။ မြေဆီလွှာပျက်စီးပြီး စိုက်မရ၊ ပျိုးမရဖြစ်လာတဲ့ ပြဿနာကို သူမဖြေရှင်းတတ်ဘူး။ အခြေအမြစ်ပျက်လာတဲ့ လူထုဘဝ ပြဿနာကို သူမဖြေရှင်းတတ်ဘူး။ ကူးစက်ရောဂါမဟုတ်တဲ့ အခြားသော ရောဂါ ဘယတွေရဲ့ ပြဿနာကို သူမဖြေရှင်းတတ်ဘူး။

ဒါဆိုရင် အစိုးရတွေ ဘာလုပ်တတ်လေ့ရှိလဲ။ တိုတိုဖြေရရင် တော့ဘယ်သူဟာ ရန်သူလို့လက်ညှိုး ထိုးတတ်တယ်။ ရန်သူကိုချေမှုန်း ဖို့အင်အားသုံးတတ်တယ်။ သူ့မှာရှိထားပြီးသား “တူ”ကြီးဟာဒီနေရာမှာ အသုံးဝင်တယ်။ ဒီရန်သူကို ချေမှုန်းတာဟာ ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွား အတွက်လို့ သူကပြောမယ်။

ချားလ်စ်က ဒါကို စစ်စရိုက်၊ စစ်အကျင့် (War mentality) လို့ ရည်ညွှန်းပါတယ်။

ကပ်ဘေးဖြစ်တော့အားလုံးကငြင်းဆန်မှာမဟုတ်တဲ့ ရန်သူက အထင်အရှားရှိပါတယ်။ ရန်သူကတော့ ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ် (SARS-CoV-2) ပါ။ “ကျုပ်တို့ဟာစစ်ပွဲထဲ ရောက်နေပြီ” လို့ အမေရိကန်သမ္မတ က ပြောတယ်။ တခြား ခေါင်းဆောင်များစွာကလည်း ပြောပါတယ်။ ရန်သူကို ရင်ဆိုင်ဖို့ ပြည်သူတွေ အသင့်ပြင်ကြ၊ ညွှန်ကြားတာတွေ နာခံ ကြလို့ ခေါင်းဆောင်တွေက ပြောပါတယ်။

တကယ်တော့ အစိုးရတွေရဲ့ တုန့်ပြန်ပုံဟာ ပုံမှန်အတိုင်းရန်သူ ကို လက်ညှိုးထိုးပြီး “သူတို့ငါတို့” ခွဲခြားသတ်မှတ်တဲ့၊ ချုပ်ကိုင်တဲ့ လုပ်ငန်းကိုပဲ လုပ်နေတာပါ။ ပြည်ပက ပြန်လာသူတွေမှာ ဗိုင်းရပ်စ်ပါ နိုင်တယ်။ (ရန်သူ့ဘက်တော်သားတွေ)။ နေရပ်ပြန်လာတဲ့ ရွှေ့ပြောင်း လုပ်သားတွေမှာ ဗိုင်းရပ်စ်ပါနိုင်တယ်။ (ရန်သူ့ဘက် တော်သားတွေ)။ မြို့ကပြန်လာသူတွေ၊ မြို့ကိုပြန်လာသူတွေကို ပေးမဝင်နဲ့ ဗိုင်းရပ်စ် ပါနိုင်တယ်။ (ရန်သူ့ဘက်တော်သားတွေ)

ရန်သူကို လက်ညှိုးထိုး (တကယ်မရှိရင်လည်း ဖန်တီး) ပြီး “သူတို့ငါတို့ (us and them) ” အနေနဲ့ ထိန်းချုပ် နှိမ်နင်းတဲ့ ပုံစံဟာ များစွာသော ကိစ္စတွေမှာ မအောင်မြင်ပါဘူး။ ကိုဗစ် ကပ်ဘေးမှာတော့ လတ်တလော အတွက် အောင်မြင်နိုင်ပါတယ်။ (တခြား ရွေးချယ် စရာလမ်း မရှိဘူးလို့လည်း အကြောင်းအကျိုးနဲ့ ပြောနိုင်စရာတွေရှိ ပါတယ်။)

ဒါပေမဲ့ အပြင်ကိုပဲ လက်ညှိုးထိုးနေပြီး အတွင်းမှာ ပြိုပျက်နေ တာတွေ၊ အသားကျနေတဲ့ တွေးမြင်ပုံတွေကို ပြန်မကြည့်ရင်တော့ အခက် အခဲများစွာ ဆက်ရင်ဆိုင်နေကြရအုံးမှာပါ။

“ရှင်တို့ပြောတဲ့ လူတွေ ခပ်ခွာခွာ နေရမယ် (Social distan cing) ဆိုတဲ့ စကားက အိန္ဒိယလို နိုင်ငံမျိုးအတွက်က ရယ်စရာပဲ။ သန်းနဲ့ချီတဲ့ ပြည်သူတွေ နေရတဲ့ နေရာတွေဟာ ကြပ်တည်းနေပြီးသား။ ပြင်ဆင်ချိန်မပေးဘဲ အပြင်မထွက်ရ အမိန့်ထုတ်လိုက်တဲ့အခါ တကယ် ကြုံ ရတာက ကားတွေ၊ ရထားတွေ၊ အိမ်တွေမှာ လူတွေဖိသိပ်ခံရတာ (Physical compression) ပဲ” ဒီမှတ်ချက်စကားကိုပြောတာက အိန္ဒိယစာရေးဆရာမ အာရန်ဒါတေရှိုင်း ပါ။

ဒီကပ်ဘေးကြီးထဲမှာ လေထုညစ်ညမ်းမှုများတဲ့နေရာက လူ တွေ ပိုပြီး အသေအပျောက်များတယ်လို့ ကနဦး လေ့လာချက်တွေမှာ တွေ့ရပါတယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးမှာ နှစ်စဉ် လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် လူ ၇ သန်းလောက် သေဆုံးနေရပြီးသားပါ။ လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းနဲ့ နှလုံးလမ်းကြောင်း ရောဂါများပြီးသား ဒေသ တွေကို ကိုဗစ်ရောက်သွားတဲ့အခါ အသေအပျောက်နှုန်းများပါတယ်။ အီတလီမြောက်ပိုင်းဟာ အဲဒီလို ညစ်ညမ်းမှုများတဲ့ ဒေသမျိုးလိုဆိုပါ တယ်။ ၂၀၀၃ ဆား ဗိုင်းရပ်ကူးစက်မှု ရောဂါဘေးမှာလည်း အဲဒီလို အဆက်အစပ်ကို သုတေသနစစ်တမ်းတွေမှာ တွေ့ရှိပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ (Air pollution and case fatality of SARS in the People’s Republic of China; an ecologic study)

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အီတလီနိုင်ငံက ထုတ်ပြန်တဲ့ အစောပိုင်း (မတ်လ) စာရင်းတွေ အရဆိုရင်လည်း သေဆုံးသူ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းလောက်ဟာ ရောဂါအခံရှိ ထားကြသူတွေဖြစ်ပါတယ်။ တခြားနိုင်ငံတွေမှာလည်း ဒီအတိုင်းပဲ။ ရှိရင်းစွဲအခြေအနေတွေကြောင့် ယိုင်နေတဲ့ဘဝတွေကို ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်က တွန်းလှဲသွားတာပဲ။ မဖြစ်မနေ အလုပ်ထွက်လုပ်ရတဲ့ ဆင်းရဲသားတွေ၊ မပြည့်မစုံ အခြေအနေတွေနဲ့ လူနာကို စောင့်ရှောက်ရတဲ့ ကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းတွေဟာ ရှိရင်းစွဲစနစ်အောက်မှာ အကာအကွယ်မဲ့နေပြီး သားပါ။ သူတို့ဆီကိုလည်း ဗိုင်းရပ်စ်က အလွယ်တကူ ဝင်သွားတာပါပဲ။

နောက်ခံပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေသီအိုရီ (Terrain theory) က ဘယ်လိုအကြောင်းခံတွေကြောင့် ပြဿနာပေါ်ရသလဲလို့ ကြည့်ပါတယ်။ သူနဲ့မတူပဲ ပိုးမွှားတွေကို စစ်ကြေညာ နှိမ်နင်းဖို့ကိုပဲ အာရုံစိုက်တဲ့ ပိုးမွှားသီအိုရီ (Germ theory) လည်း ရှိပါတယ်။ ကန်ထဲမှာ ငါးတစ်ကောင် 'နာ' နေတယ်ဆိုရင် ပိုးမွှားသီအိုရီသမားက အဲဒီငါးကို ခွဲထားလိုက်၊ ဆေးထိုးလိုက်လို့ ပြောပါလိမ့်မယ်။ နောက်ခံပတ်ဝန်းကျင် သီအိုရီသမားကတော့ ကန်ကို သန့်ရှင်းအောင် လုပ်ကြစို့လို့ ပြောပါလိမ့်မယ်။ အစိုးရတွေဟာ ငါးကိုခွဲထားတဲ့ အလုပ်နဲ့ ရှုပ်နေပါလိမ့်မယ်။ ကန်ကို သန့်ရှင်းအောင်လုပ်လေ့ မရှိပါဘူး။ ဒါနဲ့ပဲ ငါးတစ်မျိုးပြီး တစ်မျိုးပြောင်းနာကြနေတော့ပါပဲ။

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးနဲ့ ဆက်စပ်ပြီး ပြောရရင်တော့ လောလောဆယ်မှာ ဖျားနာနေတဲ့ ငါးတွေကို တတ်နိုင်သလောက် ကယ်ကြရပါမယ်။ ပြီးရင်တော့ ကန်ကို သန့်ရှင်းဖို့ စောင့်ရှောက်ဖို့လည်း လုပ်ကြရပါမယ်။

အစိုးရတွေကတော့ အပြကောင်းတဲ့ ငါးဆေးထိုးတာ လုပ်ဖို့ပဲ ပိုအားသန်ပါလိမ့်မယ်။ ကန်သန့်ရှင်းအောင်လုပ်ဖို့ကို ပြည်သူကပဲ လှုပ်ရှားတောင်းဆို ကြရလေ့ရှိပါတယ်။

အခန်း (၃)

ပြည်သူများ

ပြည်သူများ

ကပ်ဘေးကို အထိတ်တလန့်ဖြစ်နေကြတဲ့ လူထုဟာ ပြည်သူ့အခွင့်အရေးတွေ ဆုံးရှုံးလာနေတာ၊ ပြည်သူ့ဘဝ ပြိုပျက်နေတာ၊ ဂေဟစနစ် ပြိုဆင်းနေတာတွေကိုကျတော့ ဘာကြောင့်များ အလန့်တကြား မဖြစ်ကြတာပါလိမ့်။ ဒီ ကိုဗစ် ရန်သူကို အနိုင်ယူဖို့အရေးကြီးနေတယ်။ ဒီမိုကရေစီတွေ၊ လူ့အခွင့်အရေးတွေ ခဏထားလိုက်ကြစို့ရဲ့လို့ ပြောကြသူတွေရှိပါတယ်။ ပြည်သူနဲ့ အစိုးရရဲ့တွေးပုံက ဒီနေရာမှာ ဘာကြောင့် လာတူ နေရတာပါလိမ့်။

လူတွေရဲ့ နေ့စဉ်ဘဝ ဗဟိုချက်မှာလည်း မိမိကိုယ်ကို သီးခြား ဖြစ်တည်တယ် (Separate)လို့ ယူဆမှုနဲ့ စိုးမိုးထိန်းချုပ်လိုမှု (Control) ကကြီးစိုးနေတာကိုးလို့ချားလစ်ကသူ့ရဲ့ ကော်ရိုနေးရှင်း (Coronation) ဆောင်းပါးမှာ သုံးသပ်ထားပါတယ်။

လူ့ယဉ်ကျေးမှုက ထိန်းချုပ်နိုင်မှု၊ စိုးမိုးနိုင်မှု၊ တိုးချဲ့နိုင်မှုကိုပဲ ပိုအလေးပေးတယ်။ နည်းပညာအစွမ်းနဲ့ သဘာဝကို ထိန်းချုပ်မယ်၊ အပေါ်စီးက နေနိုင်အောင်ကြိုးစားမယ်။ အသက်ရှည်အောင်၊ ဓနဥစ္စာများအောင်၊ အာဏာကြီးအောင်တိုးချဲ့မယ်။

ကျုပ်တို့ကိုစိုးမိုးထားတဲ့ဇာတ်ကြောင်းက "လူဟာသီးခြားဖြစ် တည်နေတယ်။ သဘာဝလောကမှာ အားလုံးရဲ့ ထိပ်ကရှိတယ်။ သူတို့ ငါတို့ရယ်လို့ မဆက်စပ်တဲ့ ဖြစ်တည်မှုနဲ့ နေကြတယ်။ ငါမဟုတ်တဲ့၊ ငါတို့ အုပ်စုမဟုတ်တဲ့ဘက်က လူသတ္တဝါတွေကို စိုးမိုးအနိုင်ယူပြီး ရှင်သန် ရမယ်" ဆိုတာတွေပါပဲ။ အာဏာနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ အစိုးရတွေက စိုးမိုးမှု အမြင် (Domination paradigm) ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ သွားကြသလို လူထုရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဇာတ်ကြောင်းထဲမှာလည်း ဒီအတွေးမျိုးပဲ နေရာယူနေတယ် လို့ ပြောလိုရပါတယ်။

ဆက်စပ်ဖြစ်တည်နေတယ်လို့ မတွေးတော့တဲ့အခါ စိုးမိုးခြယ်လှယ်မှုဆီ ရောက်ကြတော့တာပါ။

စိုးမိုးထိန်းချုပ်လိုမှုနဲ့ တိုးချဲ့ကြတဲ့အခါ နဂိုက သဟဇာတဖြစ်နေတာတွေ ပျက်စီးရတယ်။ ဂေဟစနစ်နဲ့လူရဲ့ သဟဇာတပျက်တယ်။ လူ့အသိုက်အမြုံအချင်းချင်းရဲ့ သဟဇာတပျက်တယ်။ အဲဒီအခါ လုံခြုံရေးက ရှေ့တန်း ရောက်လာတယ်။ လုံခြုံရေးကို ရှေးရှုတည်ဆောက်ကြရင်း ပြည်သူ့ဘဝရှင်သန်မှု တန်ဖိုးတွေ ပျောက်ဆုံးရပါတယ်။ လုံခြုံဖို့အတွက် ဥစ္စာဓန ပိုရှာဖွေရ၊ ပိုစုဆောင်းရ၊ ပိုချဲ့ထွင်ရပြန်ပါတယ်။

ဒီသံသရာက လွတ်ဖို့ရာ "ခင်ဗျားရှိလို့ ကျွန်တော်ရှိနေတာ"ဆိုတဲ့ အပြန်အလှန် မှီတွယ်ဖြစ်တည်မှုကို တည်ဆောက်နိုင်ကြမှ ရပါမယ်။

“ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်သေခြင်းတရားကတော့စောင့်နေတာပဲလေ။ လောလောဆယ် ရှောင်လွှဲ လိုက်နိုင်ရင်တောင် အဲဒါအချိန်ရွှေ့ထားတယ်ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပဲ မဟုတ်ပေဘူးလား” ဘဝရဲ့ မြင့်မြတ်မှုဆိုတာအသက်ရှည်တာ တစ်ခုတည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ကောင်းမွန် မှန်ကန်စွာနေထိုင်တာ (Living well and right and fully) လည်း ဖြစ်ရမှာပေါ့” လို့ ချားလ်စ်က သတိပေးပါတယ်။

တစ်သီးပုဂ္ဂလလုံခြုံဖို့၊ လူ့အချင်ချင်းကနေ အမြတ်ထုတ်ဖို့၊ သဘာဝ ကနေ အမြတ်ထုတ်ဖို့ကြိုးစားကြရင် သေနေတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေဖြစ်လ ကြတယ်။

ထူးခြားတဲ့ သမိုင်းကာလကို ဖြတ်သန်းကြရတိုင်းမှာ အဲဒီကာလနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့ ခံစားမှုပုံသဏ္ဍာန် (Structure of feeling) ဖြစ်တည်လေ့ရှိတယ်။ ဒီကပ်ဘေးကာလမှာ သေခြင်းတရားကို နီးနီးကပ်ကပ် မြင်ရတဲ့ ခံစားမှုဖြစ်တယ်။ ပုံမှန်အားဖြင့် သေခြင်းတရားကို မေ့နေကြလေ့ရှိတာကိုး။ သေခြင်းတရားက သတိပေးတဲ့အခါ ဘယ်လိုရှင်သန်ကြမလဲ ဆိုတာကိုလည်း ဆင်ခြင်ဖြစ်ကြတဲ့ ကာလပေါ့။ သဟဇာတဟန်ချက်တွေကို ပျက်စေတဲ့နေ့ထိုင်မှုတွေဟာ လျော်ကန်တဲ့ရှင်သန်မှုတွေ ဟုတ်ပါ့မလားလို့ ပြန်တွေးဖြစ်ကြတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

“ဇီဝကွန်ရက် (web of life) ထဲမှာ ငါတို့အားလုံး အတူတူ “ဆိုတဲ့ စိတ်နဲ့ ရှင်သန်နိုင်ကြပါ့မလား။ ကပ်ဘေးအစပိုင်းမှာ ဈေးဝယ်ကြတဲ့ အခါ တစ်ယောက်က ဒီလိုတွေးပါတယ်။ “အားလုံးအတွက် လုံလောက်အောင်ရှိမှာ မဟုတ်ဘူး။ သေချာအောင် ငါ့အတွက် များများဝယ်ထားမှ” နောက်တစ်ယောက်ကတော့ “မလုံလောက်တာလေး သက်သာအောင် မျှသုံး၊ ချွေသုံးကြမှ” လို့တွေးပါတယ်။

လူဟာသီးခြားကင်းလွတ်ဖြစ်တည်နေတာဆိုတဲ့ဇာတ်ကြောင်း (Narrative of separation) ကိုပြောင်းကြမှ ဖြစ်မယ်။ မင်းနဲ့ငါဟာ သပ်သပ်စီ၊ လူသားနဲ့ သဘာဝဟာ သပ်သပ်စီဆိုတဲ့ ဇာတ်ကြောင်းဟာ အလုပ်မဖြစ်တာ သေချာတယ်။ ကရုဏာတရားရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်အောင် ကျုပ်တို့စနစ်တကျပြောင်းလဲနိုင်ကြပါ့မလားလို့ ချားလ်စ် ကမေးခွန်းထုတ်ပါတယ်။ ဂရုဏာတရားမပါရင် မြင့်မြတ်တဲ့ ရှင်သန်မှု မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။

ကရုဏာတရားရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အသွင်အပြင်တွေဟာ ဘယ်လိုဖြစ်မလဲ။ မျက်စိတစ်ဆုံးကနေ ကျော်လွန်ပြီး မြင်နိုင်တာကို ပြောတာလို့ ယူလို့ရမယ်ထင်ပါတယ်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုမှာတော့ ဒါကို “မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းအထိ မကြည့်ကြတဲ့အတွက် ကြုံရတဲ့ ကြေကွဲရမှု (The tragedy of the horizon)” လို့ ရည်ညွှန်းကြပါတယ်။

ကိုယ်ကျိုးစီးပွားနဲ့ လုံးထွေးနေကြလို့ ကျုပ်တို့ချန်ခဲ့ခဲ့ ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးတွေရဲ့ အကျိုးဆက်တွေကြောင့် ပုံမှန်ဘဝရကြဖို့ ဘယ်လိုမှမလွယ် တဲ့ ကလေးတွေကို ကျုပ်တို့မမြင်ဘူး။

သူတို့ဘာသာအဆင်ပြေ သွားကြမှာပေါ့ဆိုတဲ့ ခပ်ပေါ့ပေါ့ အတွေးနဲ့ ကျုပ်တို့နေကြတယ်။ ဒုက္ခသည်စခန်းက လူတွေကို ကျုပ်တို့ မမြင်ကြဘူး။ ကျေးလက်က ပြည်သူတွေကို ကျုပ်တို့မမြင်ကြဘူး။

မြို့ပြ ဆင်းရဲသားရပ်ကွက်က လူတွေကို မမြင်ကြဘူး။

အလုပ်သမားလူတန်းစား (၄၁)သန်းကိုမမြင်ဘဲ ၄၁ နှစ်အတွင်း အိမ်ပြင်မထွက်ရ အမိန့်ထုတ်လိုက်တဲ့ အိန္ဒိယ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ ကြီးလှပဲ ကျုပ်တို့လည်း မမြင်ဘူး။

လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ လွတ်လပ်မှု၊ မျှတမှုကိုကြိုးစားတည်ဆောက်
ပြီးပြည်သူ၊ လူ၊ သတ္တဝါ အချင်းချင်းကို ကာကွယ်ဖို့ ပျက်ကွက်နေတဲ့
ကျုပ်တို့ကို ကျုပ်တို့ မမြင်ဘူး။

လုံခြုံရေးကို အကြောင်းပြပြီးတောင်းဆိုလာရင် ရှိသမျှ
လွတ်လပ်ခွင့်လေးကို ဒူးထောက်ဆက်ကပ်ဖို့ အဆင်သင့်ဖြစ်နေတဲ့
ကျုပ်တို့ကိုယ် ကျုပ်တို့ မမြင်ဘူး။

အခန်း (၄)

မုန်တိုင်းထဲမှာ

မုန်တိုင်းထဲမှာ

ကြေကွဲစရာဇာတ်ကြောင်းတွေ ထောင်သောင်းချီနေတဲ့ နာဂစ် မုန်တိုင်းအတွင်းက ဖြစ်ရပ်တစ်ခုကို ပြန်သတိရမိပါတယ်။ တရိပ်ရိပ် တက်လာနေတဲ့ မုန်တိုင်းဒီရေလှိုင်းတွေကို အံတုပြီး သားနှစ်ယောက်ကို မနိုင်မနင်းထိန်းထားတဲ့ အမေတစ်ယောက်အကြောင်းပါ။ ဘယ်လိုမှ တောင့်ခံနိုင်စွမ်းမရှိတော့လို့ သားတစ်ယောက်ကို လက်ကလွတ်ချလိုက် ရပါတယ်။ ရေထဲမျောသွားတဲ့ ကလေးငယ်ဟာ မသေဘဲ အမေနဲ့ ပြန်တွေ့ တဲ့အချိန်ဟာ ဒီဇာတ်ကြောင်းရဲ့ အကြေကွဲရဆုံးအချိန်လို့တောင် ပြောလို့ရ မယ်ထင်ပါတယ်။ အမေ လက်ကလွတ်လိုက်တဲ့ ကလေးက ခြေထောက် တစ်ဘက် မသန်ပါဘူး။ သူ့ကို ဒုက္ခိတမို့ အမေက ရွေးပြီး လွှတ်ချလိုက်တာလို့ ပြောပြီး အမေနဲ့ ပြန်တွေ့ချိန်မှာ ကလေးဟာ မရပ်မနားငိုကြွေးပါတယ်။

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးမှာလည်း ခက်ခဲတဲ့ ရွေးချယ်မှု၊ ကြေကွဲစရာ ရွေးချယ်ရမှု ဇာတ်ကြောင်းတွေက များလှပါတယ်။ အသက်ရှူစက်အလုံ အလောက်မရှိတဲ့အခါကြီးသူ၊ ငယ်သူ၊ မျှော်လင့်ချက်ရှိသူ၊ မရှိသူဘယ်သူ ကို ဦးစားပေးရမလဲဆိုတဲ့ ခက်ခဲတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေချရပါတယ်။

ရထားတဲ့ ပြဿနာ (Trolley problem) လို့ လူသိများတဲ့ ကျင့်ဝတ်သီလဆိုင်ရာပြဿနာနဲ့ ဆင်တူတယ်လို့ပြောကြပါတယ်။ အဲဒီ ပြဿနာမှာ ရထားတဲ့တစ်တွဲဟာ ဘရိတ်ပျက်ပြီး ပြေးလမ်းအတိုင်း အရှိန် နဲ့လာနေတယ်။ ဒီအတိုင်း ဆက်သွားရင် လူငါးယောက်ကို တိုက်မိတော့ မယ်။ ရှိနေတဲ့ လမ်းလွဲတစ်ခုကို ပြောင်းပေးလိုက်ရင်တော့ အဲဒီလမ်းလွဲ မှာရှိနေတဲ့ လူတစ်ယောက်ပဲသေမယ်။ ဒီအခြေအနေကို မြင်နေရတဲ့ ခင်ဗျားက လမ်းလွဲတဲ့ မောင်းတံနားမှာ ရပ်နေတယ်။ ခင်ဗျား ဘာလုပ် မလဲ။

ရွေးစရာ နှစ်ခုလုံးက အဆိုးတွေချည်းပဲ။ ဘယ်လိုလုပ်လုပ် ရလဒ်ကောင်းစရာ မရှိဘူး။ ဘာကြောင့် ဒီလိုလုပ်ဖို့ ရွေးလိုက်တာ ပါလို့ အကြောင်းပြချက်ပေးစရာတွေတော့ ရှိပါလိမ့်မယ်။

ဒီကပ်ဘေးမှာ လူမှုစီးပွားလည်ပတ်မှုတွေ ဘယ်လောက် ကြာကြာ ရပ်ထားမလဲဆိုတာကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ငြင်းခုံကြပါတယ်။ အလုပ်အကိုင်ထက် အသက်က ပိုတန်ဖိုးကြီးတယ်။ ကပ်ဘေးထဲမှာ အားလုံးရပ်တန့်ထားရမယ်လို့ ပြောကြတယ်။ တစ်ဘက်ကလည်း အလုပ်အကိုင်မရှိရင် ချို့တဲ့တာ၊ ဆင်းရဲတာ၊ စိတ်ပျက်ပြားတာတွေနဲ့ သေကြမယ့် လူတွေမနည်းဘူး၊ ရပ်တန့်ထားတာတွေ ဖွင့်ပေးမှ ရမယ်လို့ ပြောကြတယ်။

မျှတတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ဖို့ မသိခြင်းကန့်လန့်ကာ (Veil of ignorance) ဆိုတဲ့ စမ်းသပ်ချက်ကို လုပ်ကြည့်ဖို့ အမေရိကန် ဒဿန ဆရာ ဂျွန်ရော့ (John Row) က တိုက်တွန်းခဲ့ဖူးပါတယ်။ ခင်ဗျားကိုယ် ခင်ဗျား မမွေးဖွားလာသေးတဲ့ လူတစ်ယောက်အဖြစ် စဉ်းစားကြည့် လိုက်။ ကမ္ဘာမြေရဲ့ ဘယ်နေရာမှာ မွေးလာမယ်။ ဘယ်မိဘမျိုးက မွေးလာ မယ်။ ဘယ်လူတန်းစားမျိုးက မွေးလာမယ်မသိဘူး။ ကိုယ်အင်္ဂါပြည့်ပြည့် စုံစုံနဲ့ မွေးလာမလား၊ မသန်စွမ်းသူအဖြစ် မွေးလာမလားလည်း ခင်ဗျား မသိဘူး။ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ LGBT.Q ဘယ်လိုအဖြစ်နဲ့ မွေးလာမယ် ဆိုတာလည်း ခင်ဗျားမသိဘူး။ ဘယ်လူမျိုး၊ ဘယ်ဘာသာမှာ မွေးလာ မယ်လည်းမသိဘူး။ ကျေးရွာ၊ ဇနပုဒ်၊ ဒုက္ခသည်စခန်း ဘယ်နေရာ ရောက်မယ်မှန်းကို မသိဘူး။ ဖိနှိပ်တဲ့နေရာ၊ လွတ်လပ်တဲ့နေရာ ဘယ်လို နေရာမျိုး ရောက်မယ်မှန်းလည်းမသိဘူး။

အဲဒီလို ဘာဆို ဘာမှ မသိရတဲ့ အခြေအနေမှာဆိုရင် ရှိနေစေ ချင်တဲ့ အနေအထားက ဘာဖြစ်မလဲ။ နှိမ့်ချခံရတဲ့ လူစုထဲမှာ ခင်ဗျား မွေးမှာဆိုရင် ခွဲခြားဆက်ဆံတဲ့ မူဝါဒတွေ ရှိစေချင်ပါ့မလား။ ဖိနှိပ်ခံရတဲ့ လူစုထဲမှာ မွေးမှာဆိုရင် မမျှတတဲ့ ဥပဒေတွေ ခင်ဗျားရှိစေချင်ပါ့မလား။ အားလုံးကိုယ်စီ အခြေခံ လိုအပ်ချက်ဖူလုံပြီး၊ ကိုယ့်ဘဝ ကိုယ့်ဝန်းကျင်

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ကို ပိုကောင်းအောင်လုပ်နိုင်တဲ့အခွင့်အရေး (Assurance of basic necessities and the opportunities to do better) လူတိုင်းကိုယ်စီရဲ့ လက်ထဲမှာရှိစေချင်မှာပေါ့။

အခုကာလမှာ ယေဘုယျအားဖြင့်တော့ ဂျွန်ရော့လ်ရဲ့ အတွေးပုံစံဖြစ်တဲ့ ဘယ်သူ့ကိုမှချန်မထားကြနဲ့ဆိုတဲ့ အခြေခံပေါ်ကနေ ကပ်ဘေးကို တုံ့ပြန် နေကြတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ကျုပ်တို့ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် နှစ်သိမ့် ကြရမှာပေါ့လို့ ပုပ်ရဟန်းမင်းကြီးက ပြောပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ထရော်လီ ပြဿနာလို ခက်ခဲတဲ့ ရွေးချယ်မှုတွေက တော့ နေ့တိုင်း ရှိနေတယ်။ ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲ။

အင်္ဂလန်က နိုင်ငံရေး ဘောဂဗေဒ ပါမောက္ခတစ်ဦးကတော့ ဘယ်သူ သေရမယ်၊ ဘယ်သူရှင်ရမယ်ဆိုတာကို ဘယ်လိုပဲ စဉ်းစား ရွေးရွေး၊ ကျင့်ဝတ်သီလအရတော့ လက်ခံနိုင်စရာရှိမှာ မဟုတ်ပါဘူး တဲ့။ ရွေးချယ်စရာမလိုတဲ့ အခြေအနေဖြစ်အောင် လုပ်ဖို့ပဲ ရှိမှာပါတဲ့။ “အနောက်တိုင်းရဲ့ စီးပွားရေးလော့ဂျစ်ကို ပြောင်းလဲပစ်ရတော့မည်။ Why the West must transform its economic logic” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးထဲမှာပါတဲ့ မှတ်ချက်ပါ။

ကျင့်ဝတ်သီလ ကိစ္စဟာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှု ဖွဲ့စည်းပုံတွေဆီကို ပြန်ရောက်ပါတယ်။

၁၈၃၂ က ကဗျာဆရာကြီး ဟိန်းနရစ်ဟိန်း (Heinrich Heine) ဟာ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပါရီမြို့မှာနေရင်း ကာလဝမ်းရောဂါကပ်ဘေးနဲ့ ကြုံရပါတယ်။ ဂျာမနီမှာမွေးပြီး ပါရီကိုချစ်တဲ့လူဟာ ကပ်ဘေးက လှစ်ဟပြ လိုက်တဲ့စနစ်ရဲ့ ပျက်ယွင်းမှုတွေကို သူ့စကားနဲ့ ပြောရရင် ရိုးရိုးသားသား ဆန်းစစ်ခဲ့သူပါ။ သူ့မြင်သမျှတွေကို ရေးပြခဲ့ပါတယ်။ သူဟာ ကားလ် မတ်စ် အခင်ဆုံးမိတ်ဆွေတစ်ဦး လည်းဖြစ်ပါတယ်။

သူ့ကြုံရတဲ့ ကပ်ဘေးဟာ အမေရိကန်နဲ့ ဥရောပကို ၁၈၃၀ ကျော် နှစ်တွေမှာရောက်တာပါ။ ထုံးစံအတိုင်း လက်သည်အဖြစ် လက်ညှိုးထိုး အပြစ်တင်ခံရသူတွေက အမေရိကန်မှာဆို အိုင်းရစ်လူမျိုးတွေနဲ့ ပြင်သစ်

မှာတော့ ဆင်းရဲသားတွေပါ။ အားနည်းတဲ့သူကို စောင့်ရှောက်ဖို့က အင်မတန်ရိုးစင်းတဲ့ လူ့ကျင့်ဝတ်ပါဗျာလို့ သူက နောက်ပိုင်းမှာ စာရေးခဲ့ သလို အဲဒီကာလအတွင်းမှာ သူ့ကိုယ်တိုင်ကလည်း ကူညီတာတွေ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။

လူမှုဘဝပြိုကွဲမှုကနေ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး အမြတ်ထွက်ချင် သူတွေက သတင်းမှားတွေ ထုတ်ကြပါတယ်။ ကပ်ရောဂါဟာ အဆိပ် လိုက်ခတ်နေသူတွေကြောင့်ဖြစ်ရတာဆိုတဲ့သတင်းက တောမီးလိုပျံလာ ပါတယ်။ ရဲတပ်ဖွဲ့ကကိုတရားခံကိုသူတို့ရှာပါမယ်လို့ကြေညာရတဲ့အထိ ဖြစ်တယ်။ တရားခံဖြစ်မှာကြောက်လို့ မထွက်ရဲ၊ မသွားရဲ၊ မလာရဲ ဖြစ်ရသူတွေက ပါရီဆင်းရဲသားလူထုကြီးပါ။ လူအုပ်ကြီးက သူ့ဘာသာ တရားခံလိုက်ရှာပြီး သတ်တာ ဖြတ်တာတွေလည်း ဖြစ်နေတာကိုး။ “ထိတ်လန့်တာနဲ့ စိတ်ပျက်တာကို တွန်းလှန်ပြီး ခြံငုံ့နားလည်အောင် ကြည့်ရတာပေါ့ဗျာ” လို့ ဟိန်းက ရေးပါတယ်။

နောက်ပြီး အိမ်တွေကနေ လမ်းပေါ်လာပုံထားတဲ့ အမှိုက်ထုတ် တွေကနေ အသုံးတည့်တာတွေ ရှာဖွေရောင်းချတဲ့ လူတွေ ပါရီမြို့မှာရှိပါ တယ်။ ကပ်ဘေးဖြစ်လို့ အမှိုက်ထုတ်တွေကို လမ်းပေါ်မှာ မဖွရ၊ မြို့ပြင် ရောက်မှ ဖွလို့ရမယ်လို့ စည်းကမ်းထုတ်လိုက်တဲ့အခါ အမှိုက်ကောက်သူ တွေ၊ ပစ္စည်းအဟောင်း ပြန်ရောင်းသူတွေက ဆူပူရမ်းကားကြတယ်။

လွတ်လပ်မှုရဲ့ မီးရှူးတိုင်လို့ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားလေ့ရှိတဲ့ ပါရီမြို့ ကြီးမှာ ခွင့်တူညီမျှမှုဆိုတာ မုသားပါပဲလားလို့ ပါရီက သာမန်ပြည်သူ တွေ သဘောပေါက်လာကြတယ်။

အုပ်ချုပ်သူတွေ ဟန်ရေးပြနေတဲ့ လွတ်လပ်ခွင့် ရှိတယ်ဆိုတာ ကလည်း အပေါ်ယံပါလားလို့ သိလာကြတယ်။

သေဘေးနဲ့လွတ်အောင် ဓနဥစ္စာနဲ့ ကာကွယ်ထားနိုင်သူ လူတန်းစားတစ်ခုနဲ့ဘာအကာအကွယ်မှမရှိတဲ့ လူထုကြီးရယ်လို့ကွာဟ ဖြစ်တည် နေတာပါလားလို့ သဘောပေါက်လာကြတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

သရုပ်မှန်ပေါ်သွားတဲ့အခါအမုန်းတွေ၊ရန်ပွဲတွေ၊ဝါဒဖြန့်လှည့်စားတာတွေနဲ့လူထုကိုကြိုးကိုင်ဖို့မလွယ်တော့ဘူးလို့ဟိန်းကမှတ်ချက်ချပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ကပ်ဘေးဟာ လွတ်မြောက်မှုဆီ ဦးတည်စေမလား။ ပိုကြီးတဲ့ဖိနှိပ်မှုတွေဆီကိုပဲသွားမလားဆိုတာမသေချာပြန်ဘူး။ ဝိုင်းဝန်းကြိုးစားပြောင်းလဲမှုတွေအပေါ်မှာပဲမူတည်နေတယ်လို့သူမှတ်ယူတယ်။

ဟိန်းနရစ်ဟိန်းက “ကျုပ်တို့ တစ်ယောက်ချင်းစီလုပ်နိုင်တာ သုံးခုရှိတယ်။ နံပါတ်တစ်က ဖျားနာ ထိခိုက်နေသူတွေကို ပေးနိုင်တဲ့ လက်တွေ့အကူအညီ မှန်သမျှပေးဖို့၊ ဒုတိယက ဘေးပတ်ဝန်းကျင်ကို သေချာကြည့်ပြီး လူတန်းစားအလိုက် မတူကွဲပြားတဲ့ သက်ရောက်မှုတွေကိုနားလည်ဖို့၊ တတိယတစ်ခုက အလွန်အကျွံဒဏ်ပိမှုတွေကိုဖြစ်စေတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းထဲက အခြေအနေတွေကို ပြောင်းဖို့” လို့ ပါရီမြို့ကာလဝမ်းရောဂါကပ်ဘေးထဲက သူ့အမြင်ကို အနှစ်ချုပ်ပြပါတယ်။

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးအတွင်းမှာ ကဗျာဆရာကြီး ဟိန်းနရစ်ဟိန်း အကြောင်းကို ပြန်ရေးပြသူက ဂျော့ပရောနစ် (George Prochnik) ပါ။ “ကာလဝမ်းရောဂါဘေးထဲက ဘဝ- Life in the time of Cholera: Lessons on a pandemic” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ ရေးခဲ့တာပါ။

စာရေးသူဂျော့က “ဒီကပ်ဘေးမှာကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ်ကိုမမြင်ရတဲ့ ရန်သူလို့ ရည်ညွှန်းကြတာရှိတယ်။ သတိရှိစေလိုလို့ ပြောကြတာလည်း ဖြစ်မယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာအစိုးရရဲ့ တာဝန်ရှိမှုကို အလွယ်တကူဖုံးကွယ် လို့ရတဲ့ စကားလည်း ဖြစ်နေတယ်။ ကြိုမြင်၊ ကြိုပြင်၊ ကြိုတွေးဖို့ဟာ အစိုးရရဲ့ တာဝန်မဟုတ်ဘူးလား။”

အစိုးရနဲ့ဖွဲ့စည်းပုံယန္တရားကြီးဟာ ကပ်ဘေးကို ကြိုမမြင်သလို လူထုဘဝကိုလည်း မမြင်ပါဘူး။ ဒီလိုနဲ့ပဲ ဘရိတ်ပေါက်နေတဲ့ ရထားတွေတွေ၊ လူတွေဆီ မရပ်မနားရောက်နေတော့တာပေါ့။

ရှေ့ကိုမျှော်ကြည့်တဲ့အခါတဖြည်းဖြည်းနီးလာနေတဲ့ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနဲ့ သူ့ရဲ့ အကျိုးဆက် ကပ်ဘေးတွေကို မြင်နေရပါတယ်။ ကိုရိုနာကို အကြိုမြည်းစမ်းရတဲ့ ကပ်ဘေးလို့ယူဆလို့ရပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ကျုပ်တို့ဟာ နာဂစ်မုန်တိုင်းဆီကို ပြန်ရောက် သွား
ပါတယ်။ ခင်ဗျားဟာ သားနှစ်ယောက်ကို ကယ်တင်ဖို့ကြိုးစားနေရတဲ့
သစ်ပင်ထိပ်က မိခင်နေရာမှာ ရောက်နေတယ်။

ခင်ဗျား ခိုလှုံစရာ တောင့်တင်းတဲ့ အိမ်မရှိ၊

ခင်ဗျား အတွက် ကယ်ဆယ်ရေး အစီအစဉ်မရှိ။

ခင်ဗျား ဘာလုပ်မလဲ။

မြန်မြန်ဆုံးဖြတ်တော့။

လှိုင်းလေတွေကြားထဲမှာ ရေက တက်လာပြီ။

အခန်း (၅)

စီးပွားရေး

စီးပွားရေး

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးကြောင့် တရုတ်ပြည်ရဲ့ လေထုညစ်ညမ်းမှု လျော့ကျသွားပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ဗိုင်းရပ်စ်ကြောင့် သေဆုံးရသူအရေအတွက်ထက် အဆ ၂၀ လောက်ပိုများတဲ့ လူတွေရဲ့ အသက်ကို ကယ်နိုင်ခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ကပ်ဘေးကကောင်းတယ်လို့ ဆိုလိုချင်တာ မဟုတ်ပါ။ ခေတ်သစ်စီးပွားရေးစနစ်ရဲ့ လူတွေ အပေါ်မှာရှိတဲ့ ဖိအားကို မြင်စေလိုတာပါ။

ကျုပ်တို့နဲ့ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှာ မဟုတ်တဲ့ ကိန်းဂဏန်းတွေကို ကြည့်ပါ။ ၁၉၈၀ တုန်းက ပြင်သစ်မှာ လူတစ်ထောင်အတွက် ဆေးရုံကုတင် ၁၁ လုံးရှိပါတယ်။ ကိုဗစ်ဖြစ်တဲ့ အချိန်ကြည့်လိုက်တော့ ကုတင် ၆ လုံးပဲရှိတယ်။ ၁၉၇၀တုန်းက အမေရိကန်မှာ လူတစ်ထောင်ကို ဆေးရုံကုတင် ၇ ဒသမဇွဲ လုံးရှိတယ်။ ၂၀၁၆ မှာတော့ ကုတင် ၂ ဒသမ ၈လုံးနဲ့ပဲရှိတော့တယ်။ တိုးတက်တယ်ဆိုတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ဘယ်လို ဖြစ်ကြတာပါလိမ့်။ အကြောင်းကတော့ အထိန်းအကွပ်မဲ့ နီယိုလစ်ဘရယ် စီးပွားရေး မူဝါဒ (Neo-liberal economic policy) တွေ အောက်မှာ ပြည်သူ့ရေးရာ အသုံးစရိတ်တွေ လျော့ချကြလို့ပါ။

ဒါကြောင့်ပဲ လွန်ခဲ့တဲ့ မတ်လ ၁၂ ရက်နေ့မှာ ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရွန်းက “ဆယ်စုနှစ်တွေနဲ့ချီပြီး လုပ်လာခဲ့ကြတဲ့ ကမ္ဘာ့ရဲ့ဖွံ့ဖြိုးရေး ပုံစံတွေကို ပြန်သုံးသပ်ဖို့လိုအပ်ပြီ” လို့ပြောခဲ့ပါတယ်။

“ဘေးဒုက္ခကြုံနေရတဲ့ ခေတ်ထဲက မိုက်ဒေးဗစ် - Mike Davis in the age of Catastrophe” ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို မကြာခင်က နယူးယောက်ကာ မဂ္ဂဇင်းမှာ ဖော်ပြထားပါတယ်။ အမေရိကန်ပညာရှင် မိုက်ဒေးဗစ်ရဲ့ အကြောင်းပါ။ သူက အကြောင်း ၃ ခုကြောင့် ကမ္ဘာ့အရင်း

ရှင်စနစ်ဟာ လူသားမျိုးနွယ်ရဲ့ ရှင်သန်ရပ်တည်မှုကို အာမခံချက် မပေးနိုင်တော့ဘူးလို့ဆိုပါတယ်။ ပထမဆုံးတစ်ခုက အလုပ်အကိုင် ဖန်တီးနိုင်ခြင်းမရှိတော့တာ။ အရင်းရှင်စနစ်ရဲ့ လည်ပတ်မှုကို ငွေကြေးဈေးကွက် (Financial Market) နဲ့ အေအိုင် (AI) လို စက်ယန္တရားနဲ့ လည်ပတ်မှုဘက်ရောက်လာတဲ့ အခြေအနေတွေကြောင့်လည်းပါတယ်။ ဒုတိယတစ်ခုကတော့ ကမ္ဘာ့ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးကို အာမခံချက် မပေးနိုင်တာပဲ။ တတိယတစ်ခုက ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုကို လျော့လာအောင်မလုပ်နိုင်တာ။ ဒါနဲ့ဆက်စပ်ပြီး ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ် အကြီးအကျယ်ခံရမယ့် နိုင်ငံတွေအတွက် အရင်းအမြစ်တွေ မလွဲပြောင်းပေးနိုင်တဲ့အခါ အဲဒီနိုင်ငံတွေ ချွတ်မြုံကြရမဲ့ အခြေအနေဖြစ်နေတာလည်းပါတယ်။ အကျိုးအမြတ်အဓိကဆိုတဲ့ ပုံမှန်စီးပွားရေး တွက်ကိန်းနဲ့တော့ဘယ်လိုမှ တည်ငြိမ်မှု ရမလာနိုင်တော့ဘူး။

ကပ်ဘေးထဲမှာ ဖွံ့ဖြိုးမှုလျော့ချရေး (Degrowth) ဆိုတဲ့ အယူအဆကိုပိုပြီး ပြောလာကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုကိုပဲ တောက်လျှောက် စေ့ဆော်လာသူတွေကကော ဒီကာလမှာ ဘယ်လိုသုံးသပ်ကြသလဲ။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်က မတ်အင်ဒရူး (Matt Andrews) ဟာ ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ်အလွန် ဖွံ့ဖြိုးရေး (Growth after Corona virus) ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးကို မကြာခင်က ရေးခဲ့ပါတယ်။ မတ်က အခုလို ပြန်ဆင်ခြင်ပါတယ်။

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုဟာ ပန်းတိုင်မဟုတ်ဘဲ၊ ပြည်သူ့ဘဝ မြင့်မားရေးကိုသွားတဲ့ နည်းလမ်းပဲဖြစ်ရမှာ။ တကယ်မှာတော့ ပြည်သူ့ဘဝ မြင့်မား ရေးကို ပြန်နင်းတဲ့ အလုပ်မျိုးတွေကို စီးပွားရေးအင်အားစုနဲ့ အစိုးရတွေလုပ်ကြတယ်။ ကပ်ဘေးမတိုင်ခင်အထိ လုပ်ခဲ့တဲ့ နိုင်ငံတွေရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ကြည့်ရင် ကမ္ဘာ့စီးပွားတက်လို့ ကိုယ်လည်းလိုက်တက်နေတာမျိုးဖြစ်ပြီး ကိုယ်ပိုင်စွမ်းဆောင်ရည် မူဝါဒအားကောင်းလို့ မဟုတ်ဘူး။ ခု ကပ်ဘေးလိုမျိုး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ပြိုတဲ့အခါ ကိုယ်ပါလိုက်ပြိုမယ်။

နိုင်ငံထဲမှာရောနိုင်ငံအချင်းချင်းမှာပါဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှု ပမာဏလည်း သိပ်ကြီးလာတယ်။ ဥပမာတစ်ခု က ဝင်ငွေမြင့် နိုင်ငံက ပျမ်းမျှလူတစ်ယောက်နဲ့ ဝင်ငွေနိမ့် နိုင်ငံကပျမ်းမျှ လူတစ်ယောက်ရဲ့ ကွာဟမှုဟာ ၁၉၀၀ ခုနှစ်မှာ ဒေါ်လာ ၂၅၀၀၀ ရှိရာကနေ ၂၀၁၆ မှာ ဒေါ်လာ ၄၃၀၀၀ ဖြစ်လာပါတယ်။

ပြည်ပက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လမ်းဖွင့်ပေးလိုက်ရင် နည်းပညာ ကျန်မယ်လို့ မျှော်လင့်ကြပေမဲ့ အဲဒီလို စုပ်ယူနိုင်တဲ့ အခြေအနေတွေ ရှိမနေကြဘူး။ ကိုယ်ပိုင်စွမ်းဆောင်ရည်အဖြစ် ခွဲဖြာအသွင်ပြောင်းဖို့ မတတ်နိုင်ကြပါဘူး။

မတ်ရဲ့ စာတမ်းမှာ အကျယ်တဝင့် ရေးထားတာက ကျင့်ဝတ် သီလဆိုင်ရာကိစ္စပါ။

“စီးပွားရေးကြီးထွားဖို့ကိုပြောခဲ့ ကြတဲ့ ကျွန်တော်တို့အနေနဲ့ ဒီ မူဝါဒတွေကလူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ကမ္ဘာလောကအပေါ်ဘယ်လိုသက်ရောက် မလဲလို့ စဉ်းစားသင့်သလောက် မစဉ်းစားခဲ့ ကြဘူး။

စီးပွားရေးကြီးထွားမှုရဲ့ ကျင့်ဝတ်သီလပြဿနာနဲ့ မညီမျှမှု ပြဿနာကို ဂရုမစိုက်ခဲ့ ကြဘူး။ နိုင်သူလည်းရှိမှာပေါ့၊ ရုံးသူလည်း ရှိမှာ ပေါ့လို့လွယ် လွယ်တွေးခဲ့ ကြတယ်။”

“ရေတိုကြီးထွားရေးနဲ့ ဝယ်ယူသုံးစွဲသူ များလာရေးကိုပဲ အာရုံ စိုက်ပြီး ခံနိုင်ရည်ရှိတဲ့ စီးပွားစနစ်တည်ဆောက်ရေးကို အလေးမထား ခဲ့ ကြဘူး။ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးစနစ်တွေရဲ့ တန်ဖိုးကို အလေးထား ဖို့ထက် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးစနစ်တွေကနေ အမြတ်ရဖို့ အာရုံစိုက် နေခဲ့ ကြတယ်။ သဘာဝဝန်းကျင်နဲ့ ရုပ်ရွာဌာနေ လူ့အသိုက်အဝန်းရဲ့ အရေးပါပုံကို ဂရုမစိုက်ခဲ့ ကြဘူး။ အဲဒီအစား လူမှုဘဝနဲ့ သဘာဝရင်းမြစ် တွေ ပျက်ပြုန်းစေမဲ့ အလုပ်တွေကိုပဲ တိုးလုပ်မိနေကြတယ်။”

အခုဖော်ပြသွားတာတွေက စီမံခန့်ခွဲမှုဘက်က နိုင်ငံတကာ အရာရှိတွေကို စီးပွားရေး ကြီးထွားမှုဆိုင်ရာ သင်တန်းတွေပေးနေ သူတစ်ဦးရဲ့ ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်တွေပါ။

ဒီကပ်ဘေးအလွန်မှာကော တကယ်ပြောင်းလဲကြမှာလား။

၂၀၀၈ ကမ္ဘာ့ငွေကြေး အကြပ်အတည်းတွေတိုးကလည်း အဲဒီကာလက ပြင်သစ် သမ္မတဆာကိုဇီ (Sarkozy) က ခုလိုပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။ “ဈေးကွက်က အမြဲမှန်တယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ကူးဟာရူးမိုက်တာပဲ။” ဒါပေမဲ့ ၂၀၀၈ အလွန်မှာဘာမှမပြောင်းလဲတာကိုထောက်ပြပြီး “မုန်တိုင်းကျော်သွားတော့လည်း ရူးမိုက်တဲ့အလုပ်တွေ ဆက်လုပ်ကြတာပါပဲဗျာ” လို့ပြင်သစ်သတင်းစာဆရာ တစ်ယောက်ကတော့ မှတ်ချက် ချပါတယ်။

စီးပွားရေးပညာရှင်ဘင်ဂျမင်ဖရီးမန်း (Benjamin Friedman) ရဲ့ဟောဒီမှတ်ချက်ကိုကပ်ဘေးအလွန်မှာဆက်ပြောနေကြရပါလိမ့်မယ်။

“ကျုပ်တို့ရဲ့ ရုပ်ဝတ္ထုအကျိုးအမြတ်အတွက် အခြားမျိုးနွယ်စုတွေ၊ အနာဂတ်မျိုးဆက်တွေကို ဝန်ပိအောင် လုပ်ခွင့်ရှိလို့လား။ စုံလင်ကွဲပြားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေ တစ်ပုံစံတည်း ဖြစ်သွားတာလိုမျိုး၊ သဘာဝဝန်းကျင်ပျက်စီးတာလိုမျိုး မလိုလားအပ်တဲ့ ဆိုးကျိုးတွေကို တစ်ဘက်စောင်းနင်း စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုက မကြာမကြာ ယူဆောင်လာတတ်တာကို ကျုပ်တို့ ပိုပိုပြီး သိလာနေတာပဲ။”

အခန်း (၆)

စိတ်ကူးအမြင်

စိတ်ကူးအမြင်

“ဘောက်ဆိုင်းသတ္တုတွေကို တောင်ထဲမှာပဲ ချန်ထားလို့မရဘူးလား - Can we leave the bauxite in the mountain” ဒီမေးခွန်းကို အိန္ဒိယစာရေးဆရာမ အာရန်ဒါတေရှိုင်းက “ကျိုးပဲ့နေတဲ့ နိုင်ငံတော်” ဆိုတဲ့ စာအုပ်မှာ မေးခဲ့ပါတယ်။ ဩဒိသပြည်နယ်က တောင်တွေထဲမှာ အလူမီနီယံ ထုတ်လို့ရတဲ့ သတ္တုမြေစေးတွေ ရှိပါတယ်။ အဲဒီမြေစေးရှိနေတဲ့တောင်တွေဟာရေကန်လို ရေထိန်းပေးနိုင်တဲ့အစွမ်းရှိပြီး စိမ့်ထွက်ဖြန့်ဝေပေးလို့ တောင်ကြော တလျှောက်က စိုက်ခင်းတွေကို ဖြစ်ထွန်းစေပါတယ်။

“သမားရိုးကျအမြင်က ဒီတောင်တွေကို ဖြူ၊ ဒီဝန်းကျင်ကို ဖျက် စီးပြီး သတ္တုတူး အမြတ်ထုတ်ဖို့ပါ။ ဌာနေပြည်သူဘိုးဘွားတွေကတော့ တောင်တွေကို ဒီအတိုင်းထားပြီး သူပေးဝေတဲ့ သဘာဝအထောက်အပံ့ သဟဇာတဖြစ်တဲ့ ဘဝတွေ တည်ဆောက်ကြပါတယ်။ ခေတ်သစ် အရင်းရှင်စနစ်အမြင်က ကိုယ့်ကိုကိုယ် သိပ်ပါးနပ်တယ် ထင်နေပေမဲ့ တကယ်မှာက စိတ်ကူး အမြင်တွေ သေဆုံးနေတာ၊ အညွန့်တုံးနေတာ၊ နိဂုံးချုပ်နေတာပါ။”

စိတ်ကူးအမြင်အသစ်နဲ့ ကမ္ဘာလောကကို မြင်ကြည့်ဖို့ ရှိုင်းက တိုက်တွန်းပါတယ်။ “အစိုးရတွေက ကျွန်မမေးချင်တာက မြစ်တွေထဲက ရေကိုချန်ထားလို့မရဘူးလား။ သစ်တောထဲက သစ်ပင်တွေကို ချန်ထားပေးလို့မရဘူးလား။ တောင်တန်းထဲက သတ္တုတွေကို ချန်ထားပေးလို့မရဘူးလား။” ခက်တာကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုကြီးတွေနဲ့ပေါင်းပြီး သားစားသတ္တဝါ ဖြစ်နေတဲ့ အစိုးရတွေကလည်း အမြတ်များများရရေး ဆိုတဲ့ အလွန်ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ စိတ်ကူးအမြင်ပဲ ရှိနေတာပါပဲ။

“ပျောက်ကွယ်သွားရတာတွေက အလွန်လေးနက် သိမ်မွေ့တဲ့ အရာတွေပါ။ ကမ္ဘာမြေကိုခဝါချပြီးရလာတဲ့ ဥစ္စာနေနဲ့ပျောက်ဆုံးသွားတဲ့ အရာတွေကို အစားထိုးနိုင်မယ်လို့လည်း မျှော်လင့်နေကြသေးတယ်”

အကျိုးအမြတ်အဓိက စီးပွားရေး (အရင်းရှင်စနစ်)နဲ့ အစိုးရ ထိန်းချုပ်တဲ့ စီးပွားရေး (ကွန်မြူနစ်စနစ်) အယူဝါဒတွေရဲ့ ဘောင်အပြင် ဘက်က တွေးသူတွေ၊ ရပ်ရွာဌာနေရေမြေအခြေခံနဲ့ တွေးသူတွေကို ဒုက္ခ မပေးပါမှ ဆိုးဆိုးရွားရွား လွဲချော်နေတဲ့ ကမ္ဘာကိုပြန်တည်ဖို့ ခြေလှမ်း စနိုင်မှာပါ။

“ပျော်ရွှင်မှု၊ ပြည့်ဝမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှင်တို့နဲ့ မတူ တဲ့ စိတ်ကူးအမြင်တွေ ရှိနေကြတယ်။ အတိတ်ကာလက လူတွေ၊ ခေတ်မမီတော့သူတွေလို့ ရှင်တို့ထင်ကြတဲ့ ဌာနေ ပြည်သူတွေရဲ့ နေရာကို ချန်ထားပေးကြပါ။ အနာဂတ်မှာ ရှင်သန်အောင် ဘယ်လိုနေရမလဲ ဆိုတာကို သူတို့ကလမ်းပြ နိုင်ပါတယ်။”

ဒီမှတ်ချက်စကားတွေကို ရှိုင်းပြောခဲ့တာ ၂၀၁၁ လောက်ကပါ။ ဆယ်စုနှစ် တစ်ခုနီးပါးအကြာ ဒီနေ့ခေတ်ကပ်ဘေးမှာတော့ ပိုပြီး အဓိပ္ပာယ်ရှိနေပါတယ်။

“ကပ်ဘေးမတိုင်ခင် ကမ္ဘာဟာ စိတ်ကူးယဉ်ဝတ္ထုမျှသာပဲ the pre-pandemic universe was the fiction’ ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးမှာ (the Atlantic – April 15, 2020) မှာ ကပ်ဘေးက ဖယ်ရှားလိုက်တဲ့ အမြင်မှားတွေကို ခုလို ဖော်ပြပါတယ်။

- ကျုပ်တို့နဲ့ သဘာဝဟာ သပ်သပ်စီပဲဆိုတဲ့ အမြင် (စာရေးသူက လူအများမှာရှိကြတဲ့ အမြင်မှားကြီး Grand, shared illusion လို့ရေးပါတယ်)
- ယေဘုယျအားဖြင့် ကမ္ဘာမြေမှာ အသက်ဇီဝဟာ တည်ငြိမ်တယ်။ ဘေးမများဘူးဆိုတဲ့အမြင်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

- ဘေးမရှိအောင် သိပ္ပံ၊ နည်းပညာ၊ ဆေးပညာ၊ အစိုးရစတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံတွေက ကာကွယ်ပေးထားတယ်ဆိုတဲ့အမြင်။
- မနေ့ကလည်း ဒီနေ့လိုပဲ၊ မနက်ဖြန်လည်း ဒီအတိုင်း နေမှာပဲ ဆိုတဲ့ သိစိတ်၊ မသိစိတ်မှာ တွယ်ကပ်နေတဲ့ အမြင်။

“ကမ္ဘာလောကဟာ ကျုပ်တို့အတွက် မဟုတ်ဘူးဗျ၊ ကျုပ်တို့က ကမ္ဘာလောကရဲ့ အစိတ်အပိုင်းပါ။ (The world isn't for us; we are part of it)” လို့ စာရေးသူက သတိပေးပါတယ်။

ရေရှည်အတွက်ကိုတော့ ဖြင့် နိမ့်နိမ့်ချချရှိတဲ့ စိတ်ကလေး ပြန်မွေးဖို့လိုပါလိမ့်မယ်။ အမြင်မှားတွေနဲ့ လမ်းလွဲကြပြီးတဲ့ နောက်မှာ တော့ ကိုယ်ကျင့်သီလ၊ လူမှုဘဝ၊ ဂေဟဗေဒစတဲ့ အမြင်သစ်တွေနဲ့ ရှေ့ဆက်ကြရအုံးမှာကိုး။ ကိုယ်မသိသေးတာတွေ၊ မမြင်မိတာတွေရှိပါလား။ ကမ္ဘာလောကထဲက ကိုယ့်နေရာကို နည်းနည်းပဲ နားလည်ကြသေးတာ ပါလားလို့ နိမ့်နိမ့်ချချ ခံယူတဲ့အခါ ရှေ့ဆက်ဖို့ လွယ်ကူကြမှာပါ။”

“လူသားမျိုးနွယ်ဟာ တကယ်တော့ ဆယ်ကျော်သက်ရွယ်နဲ့ တူသဗျ။ သူ့မှာ လူကြီးတစ်ယောက်ရဲ့ သန်စွမ်းမှုမျိုးရှိတယ်။ အမြော်အမြင်နဲ့ စိတ်ရှည်မှုတော့ ရှိမနေသေးဘူး။ မရင့်ကျက် သေးသရွေ့တော့ ကျုပ်တို့ဟာ ကိုယ့်ကိုကိုယ် ဒုက္ခပေးတဲ့သူတွေဖြစ်နေမှာပဲ” လို့ပြောသူက မကြာခင်ကမှ ထွက်တဲ့ “ဖြစ်တည်မှု အန္တရာယ်များနှင့် လူသားအနာဂတ်”^၁: Existential Risk and Future of Humanity’ ဆိုတဲ့ စာအုပ်ကို ပြုစုတဲ့ တိုနီအော့ (Tony Ord) ပါ။ ဖြစ်တည်မှု အန္တရာယ်များကို လေ့လာခြင်းဆိုတဲ့ ပညာရပ် နယ်ပယ်မှာ နည်းပါးလှတဲ့ ပညာရှင်တွေထဲက တစ်ယောက်ဖြစ်ပါတယ်။

“ဘယ်ဟာကမှန်တာလဲ၊ ဘယ်ဟာကကောင်းမြတ်တာလဲဆိုတဲ့ (What is right and What is good) မြော်မြင်မှု ကြီးကြီးမားမားရှိမှ လူသားမျိုးနွယ်ရဲ့ အနာဂတ်ကောင်းမယ်” လို့ သူကပြောပါတယ်။ လောလောဆယ်မှာတော့ အနာဂတ်အကျိုးဆက်ကို လျော့တွက်နေကြတယ်။

ကိုယ့်လုပ်ရပ်ရဲ့ အကျိုးဆက်က ဘာလဲလို့ ကျင့်ဝတ်သီလအရ ဆန်းစစ်ကြည့်တာမျိုး နည်းပါးလှတယ်။

“ကျုပ်တို့ ကလေးတွေဟာ ကိုလိုနီ ကျွန်ပြုခံရတဲ့ လူတွေလိုပဲ။ ဘာပြောရေးဆိုခွင့်မှလည်း မရှိဘူး။ ကြီးစိုးထားတဲ့ ကျုပ်တို့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ အကျိုးဆက်တွေက ကျတော့ သူတို့ဘဝတွေကို တိုက်ရိုက်ထိမှာ။”

နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကို သုံးတဲ့နေရာမှာတောင် သူရဲ့အကျိုးဆက်တွေကို သိနားလည်နိုင်တဲ့အထိ အရှိန်လျှော့သင့်တယ်လို့ သူက အကြံပြုပါတယ်။ မမြင်တဲ့အခါ မကြောက်ကြာ၊ မြင်တဲ့အခါ နောက်ကျနေတာမျိုး မဖြစ်အောင် ဖြစ်တည်မှု အန္တရာယ်ဆန်းစစ်တဲ့ သူတွေက လေ့လာကြတာပါ။ ဥတုရာသီပြောင်းလဲမှုဘေး၊ ရောဂါပိုးမွှားကို ဓါတုလက်နက်အဖြစ် သုံးလာကြမဲ့ဘေးနဲ့ နူကလီးယား (စစ်ပွဲ၊ မတော်တဆမှု)ဘေးတွေဟာ သူတို့ကို ပူပန်စိုးရိမ်စေတဲ့ ကိစ္စတွေပါ။

ဒီရာစုနှစ်မှာ လူသားရဲ့ ဖြစ်တည်မှုကို အကြီးကြီး ခြိမ်းခြောက်တဲ့ ကိစ္စမျိုး ဖြစ်နိုင်ခြေဘယ်လောက်ရှိသလဲလို့ မေးတဲ့အခါ သူက ကျုပ်တို့ သိသလောက်မှာတော့ ခြောက်ဆတစ်ဆ လောက်ရှိတယ်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ခြောက်လုံးပူးသေနတ်ရဲ့ ကျည်အိမ်မှာ ကျည်ဆံတစ်တောင့်တည်း ထည့်ထားပြီး ကျည်အိမ်ကို လက်နဲ့မွှေ၊ ပြီးတော့ နားထင်ကိုတော့ ပြီး မောင်း ဖြုတ်ကြတဲ့ ရုပ်ရှင်ထဲက (Russian roulette) ကစားပွဲလိုမျိုးနဲ့ စဉ်းစားကြည့်လို့ရပါတယ်။ ကျည်ဆံထွက်ပြီး သေနိုင်တဲ့နှုန်းက ခြောက်ဆတစ်ဆ ရှိပါတယ်။ “စိုးရိမ်ကြဖို့မဟုတ်ဘူးဗျ။ စဉ်းစားပြင်ဆင် ပြုပြင်ကြရင် တစ်ရာဆတစ်ဆထိ လျော့သွားမယ်။ မဟုတ်ရင်တော့ သုံးဆတစ်ဆထိ တိုးလာမယ်ဆိုတဲ့ မြော်မြင်ရမဲ့ အတိုင်းအဆ၊ လုပ်ရမဲ့ အတိုင်းအဆကို သိစေချင်တာ။”

အနာဂတ်အတွက် ကွဲပြားတဲ့ စိတ်ကူးအမြင်၊ နှိမ့်ချမှု၊ ကောင်းမြတ်ခြင်းနဲ့ မှန်ကန်ခြင်းသီလတွေကသာ အားကိုးရာလို ပညာရှင်အသီးသီးရဲ့ မှတ်ချက်တွေကနေ ဆင်ခြင်စရာရပါတယ်။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

လူသားမျိုးနွယ် အနာဂတ်အတွက် နှိမ့်ချတဲ့ စိတ်ကူးအမြင်ကို ဂေဟဗေဒရဲ့ နိယာမတွေကနေလည်း ရနိုင်ပါတယ်။ ဂေဟဗေဒကအရာ ရာတိုင်းဟာ ဆက်နွယ်နေတယ်လို့ (Everything is connected to everything) လို့ ကြည့်ပါတယ်။ ဂေဟဗေဒရဲ့ ကွင်းဆက်တွေဟာ တစ်ခုနဲ့တစ်ခု ချိတ်ဆက်နေကြတယ်။ လူတွေရဲ့ လုပ်ရပ်တွေက အဲဒီကွင်းဆက် တွေကို ဖြတ်ပစ်တာမျိုး မကြာခဏဖြစ်တယ်။

ဂေဟဗေဒက အရာရာတိုင်းဟာ တစ်နေရာရာကိုတော့ရောက် သွားတယ် (Everything must go somewhere) လို့ ကြည့်တယ်။ ဥပမာ- အားကုန်သွားတဲ့ ဘက္ကရီကို အမှိုက်တောင်းထဲ ပစ်လိုက်တယ်။ အမှိုက်တွေ မီးပုံရုံတော့ ဓါတ်ခဲထဲက မာကျူရီဟာ အငွေ့ဖြစ်သွား တယ်။ အဲဒီအငွေ့ကို လေက သယ်ဆောင်သွားပြီး မိုးနဲ့ နှင်းအဖြစ် ရေအိုင်ထဲကို ရောက်တယ်။ ရေထဲရောက်တော့ သိပ်သည်းတဲ့ မာကျူရီဟာ ကြမ်းပြင် ကိုကျသွားတယ်။ ကြမ်းပြင်မှာ ဘက်တီးရီးယားက မိသိုင်း မာကျူရီ အဖြစ် ပြောင်းပေးလိုက်ပြီး ငါးဆီကိုရောက်သွားတယ်။ အဲဒီငါးကို ဖမ်းပြီးစားတဲ့အခါ လူ့ကိုယ်အင်္ဂါတွေထဲကို ရောက်လာတယ်။ လက်ရှိ ကာလမှာတော့ သစ်တော ဂေဟစနစ်ပျက်လို့ လင်းနို့က မြို့ရွာနားကို ရောက်လာပြီး လင်းနို့ဆီက ဗိုင်းရပ်စ်က လူဆီရောက်လာတဲ့ ဥပမာ နဲ့ လည်း ကြည့်လိုရတယ်။

ဂေဟဗေဒမှာ သဘာဝကဆရာပဲ။ သူ့အသိဆုံး (Nature knows best) ပဲလို့ယူတယ်။ နွားချေးပိုးတို့လို အင်းဆက်ဟာ စွန့်ပစ်အညစ် အကြေးကို ဖြိုခွဲ ပေးပြီး ဓါတ်သတ္တိစီးဆင်းမှုကို လုပ်ပေးတယ်။ ပိုးသတ် ပေးတဲ့ အင်းဆက်တွေရဲ့ လုပ်ငန်းဟာ ပိုးသတ်ဆေးတန်ကြေးနဲ့တွက်ရင် ဘီလီယံ ချီတန်ဖိုးရှိတယ်။ ခင်ဗျားစားတဲ့ အစားအစာ သုံးခုမှာ တစ်ခုက အင်းဆက်တွေက ဝတ်မှုကူးပေးလို့ ရလာတာ။ ခြောက်သွေ့တဲ့ ဒေသရဲ့ မြေကြီးကို ပျက်မသွားအောင် လုပ်ပေးနေတာက တူးမြောင်းလေး တွေတူးတဲ့ ခြနဲ့ ပုရွက်ဆိတ်တွေပဲ။

ဂေဟဗေဒက အဖိုးအခ မပေးရတာ ဘာမှမရှိဘူး (There is no such things as free lunch) လို့ မှတ်ယူတယ်။ သဘာဝထဲကကြိုက် တဲ့ ပစ္စည်းကို ကြိုက်သလိုထုတ် တစ်နည်းနည်းနဲ့တော့ အဖိုးအခပြန်ပေး ဆပ်ကြရတာပဲ။ အလကားရတယ် ထင်နေကြတာက အပေးအယူဟာ ချက်ချင်း မဟုတ်လို့။ ဒါမှမဟုတ် ခင်ဗျားပေးရတာမဟုတ်ဘဲ တစ်ခြားလူက ပေးနေရလို့။ ဒါမှမဟုတ် နောက်မျိုးဆက်က ပေးနေရလို့။

ဆယ်စုနှစ်နဲ့ ချီတဲ့ ဧရာဝတီတိုင်းက ဒီရေတော ပျက်စီးမှုတန်ဖိုးကို နာဂစ်ပြည်သူတွေ ပေးခဲ့ရတယ်။ အနောက်ရိုးမနဲ့ အလယ်ရိုးမ ပြုန်းတီးမှု ကိုနှစ်စဉ်ရေကြီးတာနဲ့ပေးနေရတယ်။ မြန်မာပြည် မြောက်ဖျားက ပြုန်းတီးမှု တွေကို မြစ်ကြီးဧရာက သောင်တွေပေါ်ပြီး ပေးနေရတယ်။ လက်ပံတောင်း တောင်အတွက် ယမားချောင်းနဲ့ ချင်းတွင်းမြစ်ထဲက အဆိပ်အတောက် မကင်းတဲ့ရေ သောက်သုံးနေရသူတွေက ပေးနေရတယ်။

- သတ္တုတွေကို တောင်ထဲမှ ဆက်ထားလို့မရဘူးလား။
- ရေရင်းမြစ်ကို မြစ်ချောင်းတွေထဲမှာ ဆက်ထားလို့ မရဘူးလား။
- သစ်ပင်တွေကို သစ်တောထဲမှာ ဆက်ထားလို့ မရဘူးလား။
- သတ္တဝါတွေကို သူခိုလှုံရာ ရိပ်မြုံမှာ ဆက်ထားလို့ မရဘူးလား။

အခန်း (၇)

တော်လှန်ရေး

တော်လှန်ရေး

ဒီကပ်ဘေးကြီးအလွန်မှာ တွေးပုံမြင်ပုံတွေ အမှန်တကယ် ပြောင်းလဲကြပါ့မလားဆိုတာကို ခုကတည်းက စဉ်းစားလာကြပါတယ်။ သမိုင်းမှာတော့ ပြောင်းတာရော၊ မပြောင်းတာရော တွေ့ကြရပါတယ်။

ပထမကမ္ဘာစစ်ရဲ့ ကနဦး (၁၉၁၄-၁၉၁၈) မှာကတည်းက စစ်ရေးရည်မှန်းချက်တွေ ထင်သလောက် မအောင်မြင်နိုင်ဘူး ဆိုတာကို ဥရောပစစ်နိုင်ငံအားလုံးက သိကြပါတယ်။ ဆက်တိုက်နေရင်လည်း အဓိပ္ပါယ်မဲ့ လူသတ်ပွဲတွေပဲ ဖြစ်မယ် ဆိုတာကိုသိကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဘယ်နိုင်ငံကမှ သူတို့ အမြင်ကို မပြောင်းကြပါဘူး။ သူရဲကောင်းဝါဒ၊ လိုအပ်လို့ တိုက်ရတဲ့စစ်ပွဲစတဲ့ တရားသေအမြင်တွေနဲ့ ၁၉၁၈ အထိ အနောက်ဖက် စစ်မျက်နှာ ရွံ့နွံတွေကြားမှာ လုံးထွေးနေကြပါတယ်။

စီးပွားပျက်ကပ်နဲ့ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာတော့ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုတွေ နှစ် ၃၀ လောက် ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ညီမျှတဲ့ တိုးတက်မှုကို ရတယ်။ လုပ်ခလစာ တက်လာပြီး ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှု ကျလာတယ်။ အစိုးရဟာ စီးပွားရေးမူဝါဒတွေ ပြောင်းတယ်။ လူမှုဖူလုံရေးတွေအတွက် ငွေသုံးတယ်။ အလုပ်သမား သမဂ္ဂတွေ အားကောင်းလာအောင် လုပ်တယ်။ ငွေကြေးကဏ္ဍကို ထိန်းချုပ်တယ်။ အခွန်အကောက် (အထူးသဖြင့် လူချမ်းသာတွေကို) တိုးကောက်တယ်။ ဒါတွေဟာ အုပ်ချုပ်သူတွေ ရုတ်တရက် စိတ်ပြောင်းသွား လို့ မဟုတ်ပါဘူး။ အောက်ခြေက လှုပ်ရှားတောင်းဆိုမှု ဖိအားနဲ့ လူမှုစီးပွားဖွဲ့စည်းပုံအသစ်ပြောင်းဖို့ လိုတယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ကူးအမြင် ပြောင်းလဲမှု ကြောင့်ပါ။

မျှတတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်တည်ရေးဟာခက်ခဲပင်ပန်းလှတဲ့ အလုပ်ပါ။ တန်ပြန်ခုခံမှု တွေကလည်း အမြဲပဲရှိနေပါတယ်။ အမြစ်တွယ်နေတဲ့ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး အင်အားစုတွေကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြရမှာ။

ကျုပ်တို့ ဘယ်လို လုပ်ကြရမှာပါလိမ့်။

စုဖွဲ့ကြဖို့၊ ဆုံတွေ့ကြဖို့၊ စုရုံးကြဖို့ ခက်ခဲနေဦးမဲ့ လက်ရှိကာလတွေမှာ ဘယ်လို လုပ်ကြမလဲ။

ဟန်နာအားရန့် (Hannah Arendt) ရဲ့ အာဏာရှင်စနစ်၏ ဇာစ်မြစ်များ (Origins of Totalitarianism) စာအုပ်မှာတော့ အဖော်မဲ့နေခြင်း (Isolation) နဲ့ တစ်ကိုယ်တည်း ဖြစ်နေခြင်း (Solitude) ဆိုပြီး ခွဲကြည့်ပါတယ်။ ဟန်နာဆိုလိုတဲ့ အဖော်မဲ့ အထီးကျန်ခြင်း ဆိုတာက လူတွေကို သပ်သပ်စီဖြစ်အောင် ခွဲထားလိုက်တာ။ ပေါင်းစည်းလှုပ်ရှားလို့မရအောင် လုပ်ထားတဲ့ အခြေအနေမျိုးကို ဆိုလိုတာပါ။ ပြင်ပလောကနဲ့ အဆက်ပြတ်နေစေတာ၊ တစ်ခုခု လုပ်နိုင်တဲ့ အစွမ်းအစ ပျောက်သွားအောင် လုပ်ထားတာမျိုးပါ။

အာဏာရှင်စနစ်အောက်မှာ လူအုပ်ကြားထဲ ရောက်နေရင် တောင် အချင်းချင်းရဲဘော်ရဲဘက်ဖြစ်မသွားအောင် ပိုင်းခြားကန့်သတ်ထားတတ်ကြပါတယ်။ တစ်ယောက်ချင်းစီဟာ အထီးကျန်လွင့်မျောနေသူတွေ ဖြစ်စေဖို့ပေါ့။ ကိုယ့်အသံကို ကြားပေးမဲ့သူမရှိ၊ ကိုယ့်ကိုကိုယ် ပြန်မြင်နိုင်အောင် မှန်ထောင်ပြမဲ့သူ (တုံ့ပြန် ဆွေးနွေးမယ့်သူ) မရှိ။ အာဏာရှင်စနစ်က စုပေါင်းအား ဖြစ်မလာစေချင်ဘူး။ ကွဲပြားတဲ့အမြင်တွေပေါ်မလာစေချင်ဘူးလေ။

“အဖော်မဲ့ခြင်း”နဲ့ တူသယောင် ရှိပေမဲ့ “တစ်ကိုယ်တော်” ဖြစ်နေသူမှာတော့ ယုံကြည်တာ၊ စဉ်းစားတာ၊ ဖန်တီးတာ၊ လှုပ်ရှားတာတွေ ရှိနေပါလိမ့်ဦးမယ်။ ချကြုံနေရတဲ့ ကပ်ဘေးလို အခြေအနေတွေကြောင့် ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ လိုအပ်ချက်ကြောင့်ပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ ရွေးချယ်မှုကြောင့်ပဲဖြစ်ဖြစ် “တစ်ကိုယ်တော်” ဖြစ်နေတဲ့အခါစွမ်းအားတော့မဲ့မနေသေးပါဘူး။

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

အာဏာရှင်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒီမိုကရေစီလို့ပဲ နာမည်ခံခံ၊ ပြည်သူတွေကို အဖော်မဲ့ ဖြစ်နေစေချင်တဲ့ အာဏာပိုင်တွေပဲ ကမ္ဘာမှာများပါတယ်။ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ကို ပိတ်ပင်တာ၊ မီဒီယာကို ဖိနှိပ်တာ၊ ပြည်သူ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေကို ကန့်သတ်တာတွေကို သက်သေအဖြစ် ပြုလို့ရပါတယ်။ တစ်ဘက်မှာလည်း နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးစနစ်ကြီးက ဓနဥစ္စာရှိသူသာ ပြောရေးဆိုခွင့်ရ၊ သာမန်ပြည်သူတွေက နေ့စဉ်ဘဝထဲမှာ နစ်မြုပ်ပြီး အဖော်မဲ့ဘဝက မလွတ်မြောက်နိုင် (စုရုံးဖို့အခွင့်အရေးမရ) အောင်လုပ်နေပါတယ်။ အမေ့လို့ ကော်ပိုရေးရှင်း ကြီးဟာ သူ့ဆီမှာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂတွေ မဖွဲ့နိုင်အောင် လုပ်ထားပါတယ်။

ဟိုတုန်းကတော့ အရှေ့ဂျာမနီမှာ ကွန်မြူနစ်အစိုးရရဲ့ လျှို့ဝှက်ရဲတပ်ဖွဲ့က နေရာတိုင်းလိုလိုရှိနေတော့ ပြည်သူတွေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် မယုံကြည်ဘူး။ အခုအခါမှာတော့ လျှို့ဝှက်ရဲတပ်ဖွဲ့ရဲ့ အလုပ်မျိုးကို အင်တာနက်ထောက်လှမ်းရေးက လုပ်နေတယ်။ ဒါ့အပြင် ကပ်ဘေးမတိုင်ခင် နှစ်တွေမှာ အစွန်းရောက် ခေါင်းဆောင်တွေနောက်ကရန်လိုနေတဲ့ အမုန်းမီးတောက်နေတဲ့ လူအုပ်ကြီးတွေနဲ့ သူတို့ကို အသုံးချနေတဲ့ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး အင်အားစုတွေကို ကြောက်ရသေးတယ်။ လူအုပ်ကြီးကိုသုံးပြီး လူတွေအချင်းချင်း ကွဲကုန်အောင်၊ ကိုယ့်နေရာကနေရှေ့ထွက်ပြီး လှုပ်ရှားချိတ်ဆက်တာမျိုးတွေမလုပ်နိုင်အောင် (တစ်နည်းအားဖြင့်) ဒီနည်းနဲ့ အဖော်မဲ့ ပိတ်မိနေအောင်လည်း လုပ်တတ်ကြတာကိုး။

ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ပြည်သူ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုဟာ တစ်နည်းအားဖြင့်တော့ ပြည်သူ တစ်ယောက်ချင်းစီ အဖော်မဲ့ စွမ်းအားမဲ့ဖြစ်မသွားရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ လွတ်လပ်ခွင့် မဆုံးရှုံးရေးပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအတွက် လုပ်ရတဲ့ အလုပ်က နည်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ချိတ်ဆက် လက်တွဲမိကြဖို့ပါ။

ကပ်ဘေးထဲမှာ ပိတ်မိနေတဲ့ ကျုပ်တို့တွေအနေနဲ့ ပေါင်းစည်းလက်တွဲမှု သမိုင်းဇာတ်ကြောင်းတွေကို ပြန်မြင်ကြည့်ဖို့လိုနိုင်ပါတယ်။

အမေရိကန် လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမား၊ စာရေးဆရာ ဖရက်ဒရစ် ဒေါက်ဂလပ်စ် (Frederick Douglass) ဟာ သူ့ရဲ့လွတ်မြောက်ရေး ခရီးအစကို ပြန်ရေးပြခဲ့တယ်။ ကျွန်ဘဝနဲ့ သူ့ဟာ တစ်ညနေမှာ ဆိပ်ကမ်းက သင်္ဘောသား နှစ်ယောက်ကို ပစ္စည်းကုန်ပေးခဲ့တယ်။ မတ်တပ်ရပ် စကားပြောကြရင်း သူ့ကို ကျွန်မှန်းသိသွားတဲ့အခါ မြောက်ပိုင်းကို ထွက်ပြေးပြီး လွတ်မြောက်အောင်လုပ်ဖို့ သင်္ဘောသားနှစ်ယောက်က တိုက်တွန်းတယ်။ အဲဒီလို လူနှစ်ယောက်နဲ့ ရဲဘော်ရဲဘက် အဖြစ်တွေ့ဆုံလိုက်ရမှုဟာ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်မယ်ဆိုတဲ့ သံန္နိဋ္ဌာန်ရဲ့အစပဲလို့ ဒေါက်ဂလပ်စ်က ပြောပါတယ်။ အခက်ခဲဆုံး အခြေအနေတွေနဲ့ အချိန်တိုလေးအတွင်းမှာတောင် ပေါင်းစည်းရပ်တည်မှုကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြတယ်လို့ ပြောရမှာပါ။

မိသားစုနဲ့ အဖော်အပေါင်းနဲ့ ရှိနေကြတဲ့ အိမ်ထောင်ရှင်အမျိုးသမီးတွေဟာ သူတို့ရဲ့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာကို ဖွင့်ဟစရာ မရှိခဲ့ကြပါဘူး။ ကိုယ့်ပြဿနာကိုယ်ပဲခံရမှာဆိုတဲ့ အတွေးနဲ့ နေခဲ့ကြရပါတယ်။ သူတို့ကြုံတွေ့နေရတာက ပုဂ္ဂလိကရည်မှန်းချက်၊ ရည်ရွယ်ချက်တွေကို အနည်းနဲ့အများ စွန့်လွှတ်ပြီး သားသမီးအတွက် မိသားစုအတွက် နှစ်မြှုပ်နေရတဲ့အတွက် မွန်းကျပ်နေကြတဲ့ ကိစ္စပါ။ ဒီအကြောင်းတွေကို ပြန်ရေးပြတဲ့ ဖရီဒင် (Friedan)က အမည်မရှိတဲ့ပြဿနာ (problem that has no name) လို့ ခေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၅၉ ဧပြီမနက်ခင်းတစ်ခုမှာ အဲဒီလို အမျိုးသမီးတွေ စုပြီးစကားပြောဖြစ်ခဲ့တယ်။ အားလုံးမှာဆင်တူတဲ့ အမျိုးသမီးဖြစ်တည်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာတွေ ရှိနေကြတာ သိသွားကြတယ်။ အမည်မရှိတဲ့ ပြဿနာကြီးဟာ တကယ်တော့ အမည်မရှိတာ မဟုတ်၊ စုပေါင်းဖလှယ်တာမျိုး မလုပ်ဖြစ်ကြလို့ အားလုံးနဲ့ဆိုင်တဲ့ ဇာတ်ကြောင်း ဖြစ်မလာတာလို့ သိလာခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီကနေ ၁၉၆၀ ကျော်နှစ်တွေရဲ့ အမျိုးသမီးရေးရာ လှုပ်ရှားမှု (ဒုတိယလှိုင်းလို့လဲ ရည်ညွှန်းပါတယ်) ဖြစ်လာပါတယ်။

ပုံစံအမျိုးမျိုးနဲ့ ပေါင်းစည်းမှုကို တည်ဆောက်နိုင်ကြတဲ့အခါ ပိတ်မိနေကြဆဲဖြစ်ရင်တောင်မှ လွတ်မြောက် ရှင်သန်မှုကို ရကြပါတယ်။

ဒါပေမယ့် ချိတ်ဆက်မှုရတာဟာ ခရီးအစပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်ဦးမယ်။

ချုပ်နှောင်ထားတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံစနစ်တွေ ကနေ လွတ်မြောက်အောင် လုပ်ကြည့်ရပါဦးမယ်။ ချုပ်နှောင်ထားတဲ့ ဒီစနစ်တွေဟာ အောက်ခြေလူထုရဲ့ ပခုံးပေါ်ကနေပဲ လည်ပတ်နေတာပါ။ အပေါ်မှာပြောခဲ့တဲ့ ဥပမာမှာ ကိုပဲကျွန်ုပ်ိုင်ရှင်ရဲ့ စီးပွားရေးကို ကျွန်တို့က လည်ပတ်ပေးထားတာ။ မိသားစုဖြစ်တည်မှုကို အမျိုးသမီးတွေက လည်ပတ်ပေးထားတာ။ တကယ်မှာတော့ အပေါ်က လူရဲ့ အားထက် အောက်က လှုပ်ခါချနိုင်တဲ့ အားက ပိုကြီးပါတယ်။

ချက်နိုင်ငံ သမ္မတဟောင်း ဟာဗဲလ် (Havel) က “အမှန်တရားနဲ့ နေရုံနဲ့ မရသေးဘူးဗျ။ မမှန်တာတွေကို ငြင်းပယ်ဖို့လည်း လိုသေးတယ်” လို့ ပြောခဲ့ဖူးပါတယ်။

ကျုပ်တို့ အချင်းချင်း လက်တွဲပေါင်းစည်းကြတယ်။ စနစ်ဆိုးတွေ၊ အမြင်ဟောင်းတွေနဲ့ လက်တွဲဖြုတ်ကြတယ်။ သင့်မြတ်လျော်ကန်တဲ့ စိတ်ကူးအမြင်သစ်တွေ ဖော်ထုတ်ကြတယ်။ ကိုရိုနာကပ်ဘေးထဲမှာ ကပ်ဘေး အလွန် လူထုလှုပ်ရှားမှုတွေကလည်း ဒီလိုပဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။

အပြောင်းအလဲဟာ လွယ်ကူလေ့ မရှိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အခြေအနေဟောင်းတွေဆီကိုလည်း ပြန်မရောက်ချင်ကြဘူး။ ကပ်ဘေးဟာ ကျုပ်တို့ကို လှုပ်နှိုးခဲ့ပါပြီ။

၁၉၄၅၊ ဇန်နဝါရီ ၁၈ ညမှာ အော့ဇင်ဝစ်အကျဉ်းစခန်းကနေ နာဇီတွေ ဆုတ်ခွာသွားပါတယ်။ ဖျားနာနေလို့ ချန်ထားခဲ့တဲ့ အကျဉ်းသားတွေထဲမှာ ပရီမိုလဲဗီ (Primo Levi) ပါပါတယ်။ ဖျားနာ ယိုင်လဲနေတဲ့ လဲဗီနဲ့ သူ့မိတ်ဆွေနှစ်ယောက်ဟာ ကွပ်ပျစ်ကနေထ၊ ဖရိုဖရဲဝန်းကျင်ထဲ ကနေ မီးဖို၊ ရေနံဆီနဲ့ အာလူးအိတ်နှစ်လုံးကို ရှာဖွေပြီး သယ်လာကြပါတယ်။ သူတို့ ပြန်ရောက်တဲ့အခါ ဖျားနာဆောင်မှာ ကျန်နေခဲ့တဲ့ သူတွေက သူတို့ကို ပေါင်မုန့်တစ်ချပ်စီ ထုတ်ကျွေးပါတယ်။ အော့ဇင်ဝစ်

လိုအသက်ရှင်ဖို့ မလွယ်ကူတဲ့ ငရဲခန်းမှာ ဝေမျှဖို့ဆိုတာ အသာထားလို့ မိတ်ဆွေဆိုတဲ့ ခံစားမှုအတွက်ကို နေရာမရှိပါဘူး။ ကိုယ့်ပေါင်မုန့် ကိုယ်စား၊ ဖြစ်နိုင်ရင် သူများဟာပါခိုးပြီးစား၊ ဒါမှ အသက်ရှင်နိုင်မှာ လို့ နားလည် လက်ခံထားကြတာဟာ ချွေးတပ်စခန်းရဲ့ ဖြစ်တည်မှု စနစ်ပါ။ "ဝေမျှလိုက်တဲ့အခါ တောရိုင်းဥပဒေဟာ ရပ်တန့်သွားပါတယ်။ ရဲဘော် ရဲဘက်ဆိုတဲ့ နောင်ဖွဲ့မှုဟာ နက်ရှိုင်းသွားပါတယ်။" လဲဗီးက အခုလိုရေးပါတယ်။

“အကျဉ်းစခန်းဟာ ကျဆုံးသွားပြီ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပေါ့ဗျာ။”
"It really meant that the lager was dead"

အခန်း (၈)

ရှေ့ခရီး

မျှော်လင့်ချက်

အနာဂတ်ကို မျှော်ကြည့်တဲ့အခါ မရေရာမှုပဲ ကြီးစိုးတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လိုပဲလာလာ ကျွန်မတို့ ပါဝင်ပြောင်းလဲ ပုံဖော်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းနဲ့ ဖြစ်နိုင်ခြေလည်း အမြဲတမ်းရှိတယ်။ ဒါကိုပဲ မျှော်လင့်ချက်လို့ ကျွန်မနားလည်တယ်။

- ရေဗက္ကာစလိုနစ်

ပျော်ရွှင်မှု

စိတ်ညစ်စရာအခြေအနေတွေထဲမှာ ပျော်ရွှင်အောင် ဘယ်လို နေလဲလို့ မေးကြတယ်။ ပျော်ရွှင်မှုဟာ ရှာဖွေဖန်တီးနေရတဲ့အရာလို့ ကျွန်မထင်ဘူး။ တောထဲမှာ တော်လှန်ရေးသမားတွေနဲ့ မိုင်ပေါင်းများစွာကျွန်မ လမ်းလျှောက်ခဲ့ဘူးတယ်။ ရေမြုပ်လာနေတဲ့ ရွာတွေထဲက ရေကာတာ ဆန့်ကျင်တဲ့ ရွာသားတွေနဲ့ အတူနေခဲ့ဘူးတယ်။ အဲဒီလို အခြေအနေတွေမှာတောင် ဟာသဟာ ပျောက်ဆုံးမနေဘူး။ တကယ်တော့ ရယ်စရာ၊ ပြုံးစရာက နေရာတိုင်းမှာရှိနေတာပဲ။

- Arundhati Roy

စနစ်ဟောင်း

သဘာဝဘေး၊ ကပ်ဘေးစတာတွေမှာ နေသားကျနေတဲ့ ပုံစံအဟောင်းက ပျက်ယွင်းသွားတယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံစနစ် ပျက်ယွင်းတယ်။ အစိုးရရဲ့ စီမံနိုင်မှု ပျက်ယွင်းတယ်။ ပြည်သူ့ကို ကာကွယ်နိုင်မှု ပျက်ယွင်းတယ်။ ဘဝရပ်တည်ရေး အခက်အခဲတွေ ကြုံတယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီပျက်ယွင်းမှုတွေက ကပ်ဘေး၊ သဘာဝဘေး မလာခင်ကတည်းကရှိနေ

တာပဲ။ဘေးဒုက္ခကမီးမောင်းထိုးပြလိုက်တော့ပိုပြီးထင်လင်းသွားတယ်။
ဘေးဒုက္ခက ဟန်ဆောင် ဖုံဖိထားတာတွေကို လှုပ်ခါခွာချပစ်လိုက်
တယ်။ ဒီမှာပဲမပြောင်းဘူးလို့ ထင်ထားတာတွေ စပြောင်းလာတယ်။
အပြောင်းအလဲ လုပ်ဖို့ ဖြစ်နိုင်ခြေတွေ စတွေ့တယ်။ ပိုနေမြဲ ကျားနေမြဲ
အခြေအနေနဲ့အကျိုးစီးပွား ဖြစ်နေတဲ့အာဏာပါဝါချုပ်ကိုင်ထားသူတွေ
ကတော့ အထိတ်တလန့် ဖြစ်ကြတာပေါ့။

- ရေဗက္ကာစလိုနစ်

စိတ်ကူးများ

အကြပ်အတည်းကြုံတဲ့ အခါမှာ စိတ်ကူးစိတ်သန်း လှုပ်ရှားမှု
ပေါ်လာတယ်။အကြပ်အတည်း ကာလမှာမဖြစ်နိုင်ဘူးထင်ရတဲ့စိတ်ကူး
တွေ ရုတ်တရက် ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိလာတယ်။ ဒါပေမယ့်ဘယ်လိုစိတ်ကူး
မျိုးတွေလဲ၊ မျှတကောင်းမွန်လုံခြုံကျန်းမာတဲ့ဆီကို သွားမဲ့စိတ်ကူး
တွေလား။ အားနည်းသူတွေက ထပ်နိမ့်ကျ၊ အားကြီးသူတွေ ထပ်တန်ခိုး
ထွားစေမဲ့ နိုင်ရာစား စိတ်ကူးမျိုးတွေလား။

ပြည်သူ့ဘဝကိုရှေးရှုတဲ့စိတ်ကူးမျိုးတွေဖြစ်ဖို့လူထုကကြိုးစား
ကြတယ်။ အခွင့်အာဏာပိုင် လူတန်းစားကလည်း သူတို့ အကျိုးစီးပွား
ကို ပိုနက်ရှိုင်းစေမဲ့ မူဝါဒတွေ ထုတ်ယူလာပြီး ပွဲလန်တုန်း ဖျာခင်းဖို့
ကြိုးစားကြလေ့ရှိတယ်။

စိတ်ပျက်စရာ ဖြစ်လေ့ရှိတာက ဘေးဒုက္ခ နံပတ် ၁ အဖြစ်
ကပ်ဘေး၊သဘာဝဘေး၊စီးပွားပျက်ကပ်တွေ အရင်လာတယ်။ဘေးဒုက္ခ
နံပတ် ၂အဖြစ်လူနည်းစုရဲ့အကျိုးစီးပွားအတွက်ပြည်သူ့ဘဝကိုရေရှည်
နစ်နာစေတဲ့ မူဝါဒတွေလာတယ်။

- နာအိုမီကလိန်း

တိုက်ပွဲ

ဒေါက်တာမြင့်ဇော်

ဒီကပ်ဘေးရဲ့ နိုင်ငံရေး ရလဒ်ကို ကျုပ်တို့ရဲ့ အားထုတ် ရုန်းကန်မှုကပဲ ဆုံးဖြတ်မှာ။ ကြုံနေရတဲ့ ကိစ္စတွေကို ဘယ်လို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုနားလည်မလဲဆိုတဲ့ အတွေးအမြင် တိုက်ပွဲနဲ့ ဆုံးဖြတ်မှာ။ ပြဿနာရဲ့ ဇစ်မြစ်က ဘာလဲ။ ဘာကို ဖြေရှင်းကုစားလို့ ရနိုင်မလဲ ဆိုတာကို ညွှန်ပြနိုင်မှုက ဆုံးဖြတ်မှာ။

- မိုက်ဒေးဗစ်

ခရီးသွားများ

တစ်ယောက်ခံစားနေရတာကို တစ်ယောက်က မျှဝေယူရအောင်။ တစ်ယောက်တိုက်ပွဲမှာ တစ်ယောက်ကပါဝင်ကြရအောင်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကို မဖက်တွယ်ဘဲ အခြားသူကိုကာကွယ်ကြရအောင်။

- Arundhati Roy

တံခါး

စိတ်ပျက်စရာတွေ ကြားထဲမှာပဲ ဒီကပ်ဘေးဟာ ကျွန်မတို့ကိုယ်တိုင် တည်ဆောက်နေခဲ့ ကြတဲ့ ကမ္ဘာဖျက် ယန္တရားကြီးကို ပြန်ဆင်ခြင်ဖို့ အခွင့်အရေးရတယ်။

နိုင်ငံရေးအကြပ်အတည်းက ရှိနေပြီးသား၊ စီးပွားရေး အကြပ်အတည်းက ရှိနေပြီးသား၊ ကမ္ဘာမှာပုံမှန်အခြေအနေ ပြန်သွား တာထက် ဆိုးတာမရှိလောက်ပါဘူး။ ဒီကပ်ဘေးဟာ ဂိတ်တံခါးပါ။

အမုန်းတွေ၊ အစွဲတွေ၊ အာဃာတတွေ၊ အတောမသတ်တဲ့ လောဘတွေ၊ စိတ်ကူးအသေတွေ၊ မြစ်အသေတွေ၊ မှုန်မှိုင်းနေတဲ့ ကောင်းကင်လို အလုပ်မျိုးတွေကို ဆက်သယ်မသွားလို့ ရတယ်။ အမြင်ဟောင်း၊ အတွေးဟောင်း ဝန်ထုတ်တွေကို ချန်ခဲ့ပြီး ပေါ့ပါးစွာ အခြားသော ကမ္ဘာလောကကို မျှော်ရည်လျှောက်လှမ်းလို့ရတယ်။ အဲဒီလိုကမ္ဘာ ဖြစ်အောင် ရုန်းကန်ဖို့ အသင့် ဖြစ်ကြရအောင်ပါ။

- Arundhati Roy

အခန်း (၉)

ခြေလှမ်းများ

ခြေလှမ်းများ

လက်ရှိအယူဝါဒကလွဲနေတယ်ဆိုရင်ဘယ်အယူဝါဒကိုသွားရမှာလဲလို့မေးတဲ့မေးခွန်းဟာ သိပ်ဟန်မကျဘူးလို့ထင်တယ်။ ဒီနေ့ကျွန်မတို့ရောက်နေတဲ့နေရာဟာ အရင်ဆုံးဖြတ်ချက် အများကြီးရဲ့ ရလဒ်လေ။

ရေကာတာတွေဆောက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ ကျောက်မီးသွေး၊ ဘိလပ်မြေ စတဲ့ ညစ်ညမ်းတဲ့ စက်ရုံတွေ ဆောက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ သယံဇာတ တွေထုတ်ယူဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။ ဌာနေပြည်သူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တယ်။

တခြားလမ်းတွေကို ပယ်ပြီး ဒီလမ်းဆက် သွားမယ်ဆိုတာကို ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ လုပ်ခဲ့တာ။

နောက်ထပ် ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ခုချင်းစီမှာ ဘယ်လမ်းသွားမလဲလို့ရွေးလို့ရတာပဲ။ ဘယ်အလုပ်တွေ မလုပ်ဘူးလဲ၊ ဘယ်အလုပ်တွေ လုပ်မှာလဲ။

လွန်ကျံသွားတဲ့ ကိစ္စတွေ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ ဖြစ်စေတဲ့ ကိစ္စတွေ အတွက် ဘယ်လို ဆုံးဖြတ်ချက်တွေနဲ့ ပြန်ကုစားမလဲ။

- Arundhati Roy

References

- Roy, Arundhati 2020, "The pandemic is a portal", Financial Times, 3 April, viewed 3 April 2020, <https://www.ft.com/content/10d8f5e8-74eb-11ea-95fe-fcd274e920ca>
- Alcibes, Philip 2020, "Beyond Technical Fixes for Coronavirus", viewed 20 April 2020, <https://theamericanscholar.org/beyond-technical-fixes-for-coronavirus/>
- Gessen, Masha 2020, "The Political Consequences of Loneliness and Isolation During Pandemic", The New Yorker, 5 May viewed 5 May 2020, <https://www.newyorker.com/news/our-columnists/the-political-consequences-of-loneliness-and-isolation-during-the-pandemic>
- Anthony, Andrew 2020, "What if Covid-19 isn't our biggest threat?", the Guardian, 26 April, viewed 26 April 2020 <https://www.theguardian.com/science/2020/apr/26/what-if-covid-19-isnt-our-biggest-threat>
- Gray, John 2020, "Why this crisis is a turning point in history", The New States Man, 1 April viewed 1 April 2020, <https://www.newstatesman.com/international/2020/04/why-crisis-turning-point-history>
- Friedman, Thomas.L 2020, "Finding the 'Common Good' in a Pandemic", The New York Times, 24 March viewed 24 March 2020, <https://www.nytimes.com/2020/03/24/opinion/covid-ethics-politics.html>
- Sandal, Michael.J 2020, "Are we all in this together", The New York Times, 13 April, viewed 13 April 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/13/opinion/sunday/covid-workers-healthcare-fairness.html>
- Mishra, Pankaj 2017, "Vaclav Havel's lessons on how to create a 'parallel polis'", The New Yorker, 8 February, viewed 12 April 2020, <https://www.newyorker.com/books/page-turner/vaclav-havels-lessons-on-how-to-create-a-parallel-polis>
- Robin, Corey 2020, "What People Power Looks Like in a Pandemic Democracy", The New York Review of Books, 16 April, viewed 16 April 2020 <https://www.nybooks.com/daily/2020/04/13/what-people-power-looks-like-in-a-pandemic-democracy/>
- Robinson, Kim. S 2020, "The Coronavirus Is Rewriting Our Imaginations", The New Yorker, 1 May, viewed 1 May 2020, <https://www.newyorker.com/culture/analyses-of-inquiry/the-coronavirus-and-our-future>
- Baker, Peter C 2020, "'We can't go back to normal': how will coronavirus change the world?", The Guardian, 18 April, viewed 18 April 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/31/how-will-the-world-emerge-from-the-coronavirus-crisis>
- Solnit, Rebecca 2020, "'The impossible has already happened': what coronavirus can teach us about hope," The Guardian, 22 April, viewed 22 April 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/07/what-coronavirus-can-teach-us-about-hope-rebecca-solnit>
- Gopnik, Adam 2020, "Will the Coronavirus Pandemic Really Change the Way We Think?", The New Yorker, 1 May viewed 1 May 2020, <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/will-the-coronavirus-pandemic-really-change-the-way-we-think>
- Andrews, Matt 2020, "Growth after the Coronavirus: Thoughts and Questions", 24 April, viewed 24 April 2020, <https://buildingstatecapability.com/2020/04/22/growth-after-the-coronavirus-thoughts-and-questions/>
- Cassidy, John 2020, "Will the Coronavirus Create a More Progressive Society or a More Dystopian", One?", The New Yorker, 1 May, viewed 1 May, <https://www.newyorker.com/news/our-columnists/will-the-coronavirus-create-a-more-progressive-society-or-a-more-dystopian-one>
- Gopnik, Adam 2020, "The Coronavirus, and Why Humans Feel a Need to Moralize Epidemics", The New Yorker, 11 March, viewed 12 April 2020, <https://www.newyorker.com/magazine/2020/03/the-coronavirus-and-why-humans-feel-a-need-to-moralize-epidemics>

- newyorker.com/news/daily-comment/the-coronavirus-and-why-humans-feel-a-need-to-moralize-epidemics
- Authers, John 2020, "How Coronavirus Is Shaking Up the Moral", Bloomberg , 29 March viewed 29 March 2020, <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-03-29/coronavirus-pandemic-puts-moral-philosophy-to-the-test>
- Lewis, Helen 2020, "You Should Politicize the Coronavirus", 1 May, viewed 1 May 2020, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/05/culture-war-in-equality-feminism-coronavirus-pandemic/610792/>
- Prochnic, George 2020, "Life in the Time of Cholera: Lessons on a Pandemic", Emergence Magazine, April 2020, viewed 1 May 2020, <https://emergencemagazine.org/story/life-in-the-time-of-cholera-lessons-on-a-pandemic/>
- Democracy Now 2020, "Coronavirus Capitalism": Naomi Klein's Case for Transformative Change Amid Coronavirus Pandemic", Democracy Now, 22 April, viewed 22 April 2020, <https://environmentaljusticev.wordpress.com/2020/03/19/coronavirus-capitalism-naomi-kleins-case-for-transformative-change-amid-coronavirus-pandemic/>
- Eisenstein, Charles 2020, "The Coronation", viewed 22 April 2020, <https://charleseisenstein.org/essays/the-coronation/>
- Yu, Charles 2020, "The Pre-pandemic Universe Was the Fiction", The Atlantic, 15 April, viewed 15 April, <https://www.theatlantic.com/culture/archive/2020/04/charles-yu-science-fiction-reality-life-pandemic/609985/?fbclid=IwAR21bWLP01VuBZWaKRnk87kjHcbV9C8Fv6CyYqtSFD1GpToroqDzHU8lsxs>
- Mohamed, Feisal G. 2020, "Is This Tyranny? I lost the right to vote and found a new understanding of America", Yale Review, viewed 1 May <https://yalereview.yale.edu/tyranny?fbclid=IwAR0vvGR7pqhDUk0bvA1-YqteXc1F9hU6l7N4GRW3j5dhaFb5FMmC9MG2ksl>
- Goodyear, Dana 2020, "Mike Davis in the Age of Catastrophe", The New Yorker, 24 April, viewed 24 April 2020, https://www.newyorker.com/news/california-chronicles/mike-davis-in-the-age-of-catastrophe?fbclid=IwAR1caiQmxyTzqDPACvZGt vY0WLZRmINDjyBqr1Lle_JSOxM1qKqm0WjMZFY
- Lambert, Renaud & Rimbart, Pierre 2020, "The unequal cost of coronavirus", Le Monde, April 2020, viewed 25 April 2020, <https://mondediplo.com/2020/04/03/coronavirus-politics>
- Ord, Toby 2020, "The Precipice: 'A book that seems made for the present moment' New Yorker https://www.bloomsbury.com/uk/the-precipice-9781526600219/?fbclid=IwAR3qQsmQdnXPFCY5oJA1iWZvHNWwEqpffUfHft_ppm9it0LlvkbHacr3pw
- Roy, Arundhati 2019, My Seditious Heart, Hamish Hamilton.
- Kay, J. and King, M., 2020. Radical Uncertainty: Decision-Making Beyond the Numbers. WW Norton & Company.
- Collier, Paul 2020, "Capitalism after coronavirus", The New States Man, 6 March , viewed 7 May 2020, https://www.newstatesman.com/politics/economy/2020/05/capitalism-after-coronavirus?fbclid=IwAR0kZKnLTby1IZAtGySfpTON1V5pv9kqohhZ8UU5qA2uAKwez4Unfj_yvAk
- Shah, Sonia 2020, "Mass Consumption Is What Ails Us", Foreign Affairs, 17 April, viewed 19 April 2020 https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2020-04-17/mass-consumption-what-ails-us?fbclid=IwAR0NmRT6u3LwugXRu j4tnP2ZCBsQWxbuEBegrsqkGia1I5XpQnbdy_popkM

